

культура і життя

www.uaculture.com

№ 49 (4569) 6 грудня, 2013 рік

Виходить із 7 жовтня 1923 р.

«КАТАРСИС ПО-ХАРКІВСЬКИ»

Міжнародний музичний фестиваль класичного спрямування «Харківські асамблеї» вчоргове запропонував глядачам вибір між «патогенною» попсою і цілющим мистецтвом.

» СТОР.

5

ГІСТЬ РЕДАКЦІЇ – ПИСЬМЕННИК ОЛЕКСАНДР СИЗОНЕНКО

«Людині потрібно більше любити, слухати музику, читати, милуватись прекрасним. Ось це і тримає на світі».

» СТОР.

7

ВІД БЕРЕГІВ ДУНАЮ УКРАЇНСЬКЕ СЛОВО ЛУНАЄ

Українці Угорщини пишаються тим, що з цього року площа біля пам'ятника Тарасові Шевченку носить ім'я Великого Кобзаря.

» СТОР.

9

«СТЕФАН ТУРЧАК» – НОВА КНИГА ВОЛОДИМИРА РОЖКА

Народжений під яскравою зіркою хлопчик, що пішки прийшов до Львова із села Дубляни, став великим диригентом, а його мистецтво – гордістю і славою України.

» СТОР.

12

«ДОЛЕ, ДОЛЕ, ЙДИ ДО НАС ВЕЧЕРЯТИ!»

» СТОР. 15

ДВОСТОРОННЯ ЗУСТРІЧ

Міністр культури України Леонід Новохатько зустрівся з Надзвичайним і Повноважним Послом Латвійської Республіки в Україні Аргітою Даудзе.

Під час зустрічі було відзначено активну співпрацю обох країн в галузі культури. Сторони обговорили питання подальшого культурного співробітництва України та Латвії. Насамперед, йшлося про плани щодо відносин у 2015-му. Пані Посол повідомила, що з 1 січня 2015 року Латвія головуватиме у Європейському Союзі. І це прекрасна можливість ближче познайомити країни Європи з латвійською культурою.

Посольство Латвії звернулося з пропозицією до Міністерства культури України сприяти в проведенні наступного року в Україні виставки з фондів Латвійського національного історичного музею «Бурштин – дорогоцінний камінь Балтійського моря» та концерту хору Латвійського радіо у супроводі камерного оркестру Sinfonietta Riga.

Міністр культури підтримав пропозицію та висловив упевненість у подальшому плідному культурному співробітництві між Міністерством культури України та Посольством Латвійської Республіки в Україні.

**ДО 100-РІЧЧЯ ТЕАТРУ
ІМ. МАРІЇ ЗАНЬКОВЕЦЬКОЇ**

Міністр культури України Леонід Новохатько підписав наказ, яким затвердив план заходів щодо відзначення на державному рівні 100-річчя Національного академічного українського драматичного театру імені Марії Заньковецької.

ДОВІДКОВО

Наказ Міністерства культури України № 1216 підписано на виконання доручення Кабінету Міністрів України від 01.10.2013 № 37727/1/1-13 до постанови Верховної Ради України від 17 вересня 2013 року № 571-VII «Про відзначення 100-річчя з часу заснування Національного академічного українського драматичного театру імені Марії Заньковецької», наказу Міністерства культури України від 15.10.2013 № 982 «Про утворення Організаційного комітету з підготовки і проведення заходів щодо відзначення на державному рівні 100-річчя Національного академічного українського драматичного театру імені Марії Заньковецької», відповідно до протоколу засідання Організаційного комітету з підготовки і проведення заходів щодо відзначення на державному рівні 100-річчя Національного академічного українського драматичного театру імені Марії Заньковецької від 7 листопада 2013 року.

Леонід Новохатько: «Україна не відмовляється від євроінтеграції»

«Україна не відмовляється від європейського вектора розвитку. Євроінтеграція залишається пріоритетом для нашої держави. Зміни зовнішньополітичного курсу не відбулося», – про це міністр культури Леонід Новохатько наголосив на засіданні Громадської ради при Міністерстві культури України.

Леонід Новохатько поінформував членів Громадської ради щодо зусиль керівництва держави з проведення системних реформ відповідно до європейських стандартів.

На його думку, рішення уряду щодо призупинення підготовки до укладення Угоди про асоціацію з Європейським Союзом спрямоване на захист національних інтересів громадян України.

«Наш рух у ЄС подібний до сходження на гору. Ми вже подолали значну частину шляху. Але тепер потрібна пауза перед узяттям вершини. І це не означає, що ми повертаємося назад. Ми зберемося і з новими силами рушимо вперед», – сказав міністр.

Вечір пам'яті Платона Воронька

Оксана ГАЙДУК

Першого грудня виповнилося 6 100 років видатному поетові, публіцисту, драматургу та громадському діячеві Платонові Вороньку (1913–1988 рр.)

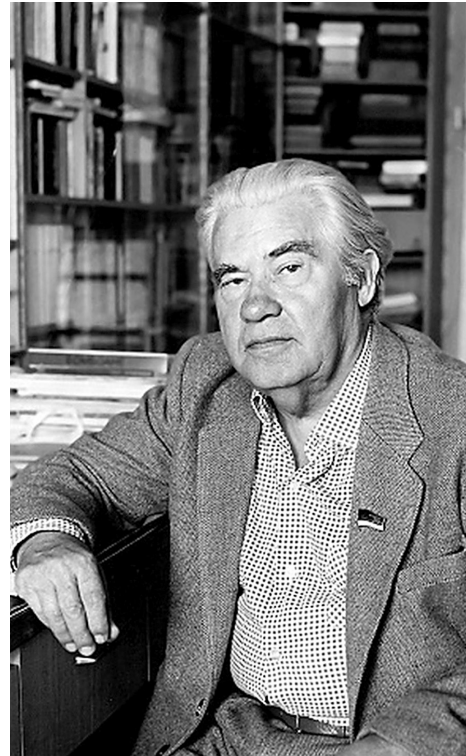
Майже всі свої літературні премії Платон Воронько отримав за «дорослі» вірші, але справжню славу здобули його неповторні поезії для дітей.

На його творах виростають цілі покоління української малечі. Ці вірші настільки улюблені, що іноді здається, ніби вони існували вічно – «Падав сніг на поріг», «Хвалився кіт, що він убрид Дніпро перебреле...», «Засмутилось кошеня: треба в школу йти щодня...» та багато-багато інших.

Лауреат Державної премії СРСР (1951), Державної премії ім. Т. Г. Шевченка (1972), літературної премії ім. Лесі Українки (1976). Серед найвідоміших дитячих творів: збірки віршів «Всім по сім», «Читаночка», «Сніжна зіронька горить», «Облітав журавель», «Казка про Чугайстра» та багато інших.

2 грудня у Національному академічному драматичному театрі імені Івана Франка відбувся урочистий вечір пам'яті «Недоговорено багато...», присвячений 100-річчю митця. На ньому презентовано унікальний відеоряд з фотографій, рукописів та інших матеріалів з особистого архіву родини Платона Воронька. Усі ці матеріали вперше представили широкому загалу.

У мистецькому заході взяли участь: Герой України, Голова Комітету з

Національної премії України імені Тараса Шевченка, поет Борис Олійник, директор Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України, академік НАН України Микола Жулинський, український поет і видавець Іван Малкович, письменник, сценарист, академік АЕНУ, дипломат Юрій Щербак, народний артист України Остап Ступка, заслужений артист Віктор Тіткін, солістка балету Національної опери України Вікторія Петренко, лауреат міжнародних конкурсів, піаніст Максим Шоренков, ансамбль солістів хору «Благовість», артистка Олена Фісуненко.

У залі було по-домашньому затишно, гості пригадували рядки з віршів відомого поета і в той час, мабуть, кожен повертався в безтурботний світ дитинства.

Перший заступник міністра культури Тимофій Кохан у своєму вітальному слові наголосив: «Платон Воронько – це постать в українській культурі, яка заслуговує великої шани та поваги, він зробив неабиякий вклад у становлення сучасної української культури, літератури, поезії. І сьогодні ми вчимося на цьому простому, народному гуморі, мудрості, які Воронько заклав у дитячі вірші. Хто виховується на творчості цього поета з дитинства, той візьме в дорослий світ лише добрі й світлі настанови на все життя».

Поет Борис Олійник з усією приятельською любов'ю пригадував ті часи, коли вони «здається, лише вчора бродили Києвом, заходили до оселі Воронька на Червоноармійській, пересікалися в Спілці журналістів». «І для мене, і для сотень тисяч читачів Платон Воронько не тільки був, але і є в його книгах з мільйонними тиражами, які й сьогодні не втратили своєї приваби: вражають добірною мовою, ритмікою і суто українською мелодійністю. Такі поети, як Воронько, ніколи не закінчуються, а завжди тільки починаються», – зазначив Борис Олійник.

Дитяча сторінка з віршами Платона Воронька, ілюстрована учнівськими роботами із виставки, що проходила в Державній художній середній школі імені Т. Г. Шевченка в рамках святкування 100-річчя від дня народження поета, буде представлена читачам у № 12 журналу «Українська культура».

Харківщина – до ювілею Кобзаря

На черговому засіданні колегії Департаменту культури і туризму Харківської обласної державної адміністрації розглядалось, зокрема, питання підготовки та відзначення 200-річчя від дня народження Т. Г. Шевченка.

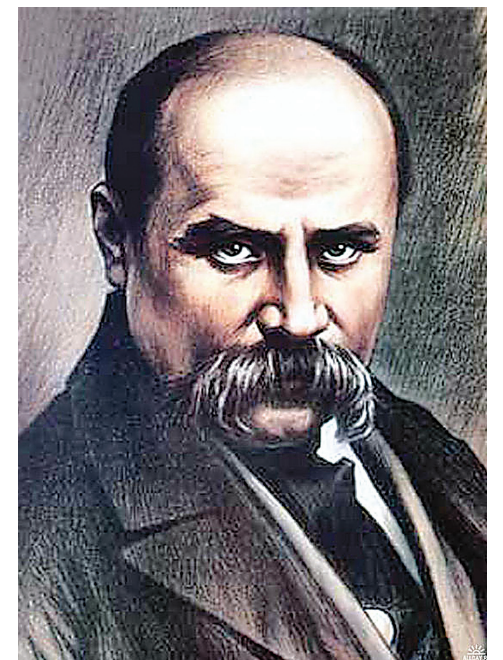
Як зазначили доповідачі, метою гідного вшанування пам'яті Тараса Григоровича Шевченка, увічнення його творчої спадщини та підготовки до відзначення 200-річчя з дня народження Великого Кобзаря в Харківській області проведено урочистості, присвячені дню народження Т. Г. Шевченка та літературно-мистецьке свято «В сім'ї вольній, новій», регіональний конкурс читців-аматорів «Вічне слово Кобзаря», книжкові та тематичні виставки, відео-мости, літературні читання, засідання «круглих столів», семінари, виставки художніх творів, творів мистецтва тощо.

На веб-сайті облдержадміністрації розміщено блок інформації про

відзначення 200-річчя від дня народження Т. Г. Шевченка в Харкові.

Питанням висвітлення життєвого та творчого шляху великого сина українського народу відвели чільне місце і в обласній державній телерадіокомпанії: передачі «Ні, не пройшла поезії пора», «Імена», «Муравський шлях», «Із улюбленого», «Одна така земля»; мистецький щотижневик «Миті творчості»; рубрика «Годинник століть»; музична програма «В саду пісень»; сюжети в інформаційній програмі «Сьогодні» тощо.

На виконання доручення Кабінету Міністрів України від 02.04.2013 департамент культури і туризму ХОДА започаткував проведення огляду-конкурсу аматорів народного мистецтва області «Слобожанські перезвони», який проходив з 5 жовтня по 27 листопада. Кращі творчі колективи 15 грудня візьмуть участь у відбірковому гала-концерті, присвяченому 75-річчю з дня заснування Обласного організаційно-методичного центру

культури і мистецтва й у творчому звіті майстрів мистецтв та аматорів Харківщини в Києві (2014 р.).

«КАТЕРИНА. АКВАРЕЛІ»

Нещодавно Національний палац мистецтв «Україна» започаткував фестиваль сучасних сценічних мистецтв до 200-річчя від дня народження Тараса Шевченка. Це своєрідна творча лабораторія, що виникла в результаті зустрічі креативно налаштованих українських митців та продюсерів. Їхня мета – створити активне творче середовище для розвитку сучасного сценічного мистецтва в Україні. Тепер усі охочі матимуть змогу регулярно переглядати доробки молодих обдарувань.

У рамках цього фестивалю пройшла вистава «Катерина. Акварелі». Її дія відбувалася «всередині» картини Тараса Шевченка. Авторам синтетичного твору вдалося створити інтелектуальне видовище, під час якого, здавалося б, відомі речі поставали перед глядачем у несподіваному ракурсі. Це своєрідне відкриття «коду Шевченка» захоплювало своєю простотою, логікою і правдою.

Серед дійових осіб були музичні імпроризації знаної української піаністки, музиканта європейського рівня, заслуженої артистки України Етелли Чуприк. Історичне тло описуваних подій ожило у виконанні заслуженого артиста України, кобзаря Тараса Компаніченка. Мультимедійна візія Марини Волошиної створила приємні враження пізнання знайомого. Проект здійснено заслуженим артистом України Тарасом Жирком. Адаптація тексту і його акторське перекладення, ефектна подача, глибина і трагізм думки у блискучому виконанні Т. Жирка справили незабутнє враження від видовища і водночас довірливого діалогу з глядачем.

Вистава дала можливість по-новому сприйняти геніальний твір Тараса Шевченка.

Чекаємо на нові вистави.

ЗНИМАЄТЬСЯ КІНО ПРО КОБЗАРЯ

ДП «Національна кінематека України» (Київнаукфільм) на замовлення Державного агентства України з питань кіно розпочала зйомки постановочної частини документальної драми «Експедиція». Цей фільм присвячений участі Тараса Шевченка в подорожі Аральським морем 1848–1849 років. Український глядач дізнається, як Шевченко в експедиції ризикував життям, створював альбом графіки та акварелей; про листування Шевченка та про цикл віршів і поем, що залишились на згадку від експедиції, незважаючи на заборону писати. На зйомках відтворено атмосферу епохи: зокрема залучено костюмовану масовку, кінноту, шхуни та шлюпки. Стежачи за

етапами подорожі, ми знайомимось із документами епохи, слухаємо коментарі експертів та повністю відтворюємо атмосферу експедиції.

ЗАВІТАЙТЕ НА КНИЖКОВУ КОЛЯДУ

У виставковому центрі «КиївЕкспоПлаза» (вул. Салютна, 2-б, М. Нивки) з 10.00 до 19.00 тривають виставки «Медвін: Книжкова коляда» та «Медвін: Рукоділля. Подарунки до Різдва».

Традиційно найкращими подарунками залишаються книжки та сувеніри ручної роботи. Якщо Ви згодні – Вам до нас.

На Вас чекає творча святкова атмосфера, великий вибір книжок, матеріалів для рукоділля та творчості, експозиції народних майстрів, безліч авторських робіт у найрізноманітніших техніках рукоділля, можливість чудового спілкування та ідеї щодо створення власних подарунків на безкоштовних майстер-класах.

6 грудня родзинкою книжкового ярмарку має стати скайп-конференція з Віктором Суворовим.

7 грудня – Дитячий день, у рамках якого на відвідувачів чекають ляльковий театр, казки від Сашка Лірника, чудернацькі експерименти від Експериментаніуму, свято Калити від «Козацької фортеці», 8 майданчиків майстер-класів для дітлахів, перегони саморобних моделей від ТМ «Dremel»). Приходьте всією сім'єю!

Вхід вільний.

ВЕЧІР ПАМ'ЯТІ ОЛЬГИ КОБИЛЯНСЬКОЇ

У виставковому залі Державного історико-архітектурного заповідника, що в Бережанах, відбувся літературно-мистецький вечір з нагоди 150-річчя від дня народження Ольги Кобилянської.

Народною піснею «Ой, не ходи, Грицю, та й на вечорниці» солістка народного аматорського хору «Просвіта» Лілія

Слободна задала тон розмові про повість О. Кобилянської «У неділю рано зілля копала».

Кобилянська мріяла про сценічне втілення твору, тому Леся Українка погодилася інсценувати його. Навіть склала план п'єси, але написати її вже не встигла. Про листування між письменницями вела мову виконавиця ролі Лесі у виставі Я. Мазурак «Я маю в серці те, що не вмирає» (1996 р.), нині вчителька гімназії ім. Б. Лепкого Галина Проців.

На вечорі в авторському виконанні прозвучали вірші місцевих поетес-дебютанток Стефанії Білик, Неонілі Крем'ячанки та інших.

Усіх присутніх потішило своїм чарівним співом вокальне тріо «Лелія» у складі Наталії Марценюк, Іванни Шаюк, Роми Білоус та концертмейстера Лідії Зембович.

ДИТЯЧЕ ЄВРОБАЧЕННЯ 2013

На одинадцятому щорічному дитячому конкурсі пісні Євробачення 2013, що відбувався в Києві у Національному палаці мистецтв «Україна», перемогла одинадцятирічна виконавиця з Мальти. За пісню «The Start» (Початок), Гайа Коші набрала рекордну кількість балів 130.

Друге місце дісталось Україні. Софія Тарасова за пісню «Ми єдині» отримала 121 бал. А виконавець з Білорусі Ілля Волков – 109 (третя сходинка).

Нагадаємо, що цього року правила дитячого Євробачення 2013 були змінені: приз тепер вручають не лише переможцю, а й учасникам, які посіли друге і третє місце на конкурсі.

ТВОРЧА ПАЛІТРА ВОЛОДИМИРА КУТКІНА

У галереї «Arka» триває виставка народного художника України Володимира Куткіна (1926–2003), людини, яка пройшла катівні КДБ й вятські табори ГУЛАГу. Після реабілітації вихованець Київської художньої школи ім. Т. Г. Шевченка та Київського державного художнього інституту працював художнім редактором в державному видавництві «Радянська школа».

Володимир Куткін творив у галузі станкової і книжкової графіки, живопису і монументального мистецтва. Брав активну участь у численних виставках. Зокрема відзначений срібною медаллю на Міжнародній виставці мистецтва книги в Лейпцигу.

Тематика творів художника різноманітна: від часів сивої давнини України до сучасності. В експозиції представлені його роботи «Не витерпів лихої долі», «Момент істини», «Тривога», «Визволяти побратимів» та інші.

АНОНСИ

***

7 грудня у виставковому центрі «КиївЕкспоПлаза» (вул. Салютна, 2-б) Міжнародний жіночий клуб Києва та ДП «Генеральна дирекція з обслуговування дипломатичних представництв» проводять 21-й благодійний Різдвяний Ярмарок, до якого долучаються Посольства іноземних держав, акредитовані в Україні. Мета акції – збір коштів на допомогу хворим дітям, малозабезпеченим українським жінкам, інвалідам та людям похилого віку.

***

Із 7 грудня в столичному кінотеатрі «Київ» пройдуть Дні кіно Фінляндії. Глядачі зможуть подивитися три пригодницькі комедійні стрічки.

***

Із 7 грудня по – 14 січня в Центрі української культури та мистецтва проходить III Свято Новорічної Іграшки. Ви опинитесь у зимовій казці, де можна брати участь у родинних майстер-класах із виготовлення новорічних іграшок, яких буде аж 50. Вхід вільний!

***

13–15 грудня в «Українському домі» відбудеться IV Київська міжнародна книжкова виставка «Книжкові Контракти 2013». В її рамках буде вручено нагороди переможцям конкурсу «Краща книга України». Організатор виставки: Державний комітет телебачення і радіомовлення України.

***

До 16 грудня включно на сайті Національної спілки фотохудожників України триває конкурс на кращий знімок для офіційної поштової листівки НСФУ, яка буде використана для поздоровлення державних установ, спонсорів, партнерів, громадських організацій, ЗМІ, фотографів тощо.

***

20–23 грудня у Києві в Українському домі проходить друга виставка ведмедиків Тедді та авторських ляльок «Київ ТеддіЛенд 2: Ляльковий сезон».

Понад 150 українських та зарубіжних майстрів представлять свої художні роботи, виконані в різноманітних жанрах і техніках.

Колектив Національного заповідника «Софія Київська» з глибоким сумом сповіщає, що на 78 році життя померла колишня співробітниця Заповідника – відомий музейний фахівець, заступник генерального директора з наукової роботи з 1976 по 2003 роки, член Українського комітету ІКОМОС, заслужений працівник культури України

Ірма Фантинівна ТОЦЬКА

Пішла з життя один із найдосвідченіших і найкваліфікованіших музейних працівників не тільки Національного заповідника «Софія Київська», а й усієї

України. 45 років життя вона присвятила розвитку музейної справи в Україні: за її безпосередньої участі було здійснено музеєфікацію пам'яток Заповідника в Києві – Кирилівська церква, Андріївська церква, Золоті ворота, Софійська Трапезна, в Чернігові – Спаський собор, Борисоглібський собор, П'ятницька церква, Іллінська церква, комплекс печер, будинок Колегіуму, в м. Судак Автономної Республіки Крим – комплекс Судацької фортеці.

Вона була організатором наукового життя Заповідника. В центрі її уваги завжди була Софія Київська, яку вона досліджувала все життя, якою опікувалася.

І. Ф. Тоцькою було підготовлено номінаційне досьє «Київ: Собор святої Софії і прилеглі монастирські споруди, Києво-Печерська Лавра» на внесення Софійського собору XI ст. з монастирськими спорудами XVIII ст. на його території та Києво-Печерської Лаври до Списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО.

Важко переоцінити її роль у відтворенні Михайлівського Золотоверхого собору в Києві: вона була автором системи розписів собору, автором іконографічної програми, науковим керівником художніх робіт. Брала також безпосередню участь у розробці іконографічної програми головного кафедрального собору Української греко-католицької церкви в Києві.

За свою багаторічну плідну роботу І. Ф. Тоцька була нагороджена медалями «За доблестний труд» (1970), «Ветеран праці» (1984), почесними відзнаками та грамотами Київської міської державної адміністрації (1999), Управління культури Держбуду України (2001), Міністерства культури України (2004), Київоблдержадміністрації (2009). Її було нагороджено грамотами та подяками від Священного Синоду Української православної церкви (2005), Української греко-католицької церкви (2009), Української православної церкви Київського патріархату (2011). 2007 року Українською православною церквою вона була нагороджена орденом Святої Великомучениці Варвари II ступеня.

Її біографію включено до довідника «Життя славетних» та видань Американського біографічного інституту на знак визнання видатного внеску у прогрес ХХ сторіччя. Висловлюємо співчуття рідним та близьким покійної.

НОВИНИ

ХТО, ЯК НЕ МИ?

Сьомого грудня виповнюється 145 років Всеукраїнському товариству «Просвіта» імені Тараса Шевченка

Товариство виникло 1868 року в Галичині як протипага антиукраїнським течіям у культурному житті. До його утворення долучилися не тільки українські громадські й культурні діячі, а й православні та уніатські священники. «Просвіта» ставила перед собою завдання широкої культурно-освітньої роботи. Вона передбачала діяльність народного театру і кінотеатру, проведення народних свят, з'їздів і краєзнавчих походів, організацію книгозбірень, народних музеїв, публічних читалень, книгарень, друкарень та інших підприємств, різних курсів і шкіл тощо.

Сьогодні наші головні завдання – виховати в кожній людині усвідомлення того, що вона є українцем, використовуючи багато різних форм роботи – конкурси, фестивалі, лекторії, вистави, видання відео- та аудіодисків для дітей «Я і Україна», «Моя Україна», «Я є Українець» тощо, книг, зйомки документальних і просвітницьких фільмів. Робимо все, щоб слово дійшло і проникло в дитячу душу, у свідомість батьків. Один із пріоритетних проектів – багатосерійна кінорозповідь про історію нашого краю. За відсутності належного державного фінансування головна надія на меценатів і сподвижників. Один із таких – голова правління об'єднання кінематографістів «Логос» Дмитро Ломачук, який не лише зняв згаданий серіал, а й сьогодні завершує чотирисерійний фільм про Тараса Шевченка. Тільки останнім часом, в основному за рахунок меценатів, видано Великий тлумачний словник, Велику медичну енциклопедію, Театральну енциклопедію, Антологію винищеного покоління «Стріла», чимало поетичних і прозових книг. Зокрема, за роки Незалежності ми видали в різних форматах і оформленнях мільйон накладу Кобзаря. Ніхто більше цього не робить. Це загальнодержавна, загальнонаціональна справа, якою займається «Просвіта».

Павло МОВЧАН,
голова Всеукраїнського товариства
«Просвіта» ім. Тараса Шевченка

Пам'яті братів Майбород

Світлана СОКОЛОВА

Вир емоцій збурило у серцях глядачів вечір пам'яті Георгія та Платона МАЙБОРОД із нагоди їхніх ювілеїв. Виконання знами артистами пісень, що стали народними, арий з відомих опер та інших музичних творів славетних композиторів зривало шквали аплодисментів.

Сьомий вечір в авторському проекті народної артистки України, професора Людмили Марцевич «Життя композиторів в музиці і листах», автором сценарію якого виступив заслужений діяч мистецтв України Василь Неволов, повів нас стежками творчих та життєвих долі рідних братів, які народилися в один день 1 грудня, із різницею у п'ять років. Цьогоріч народним артистам України, СРСР, лауреатам Національної премії України імені Тараса Шевченка, виповнилося б: Георгію – 100 років, а Платонові – 95.

Глядачі не лише послушали пісні, а й дізналися про те, що сприяло формуванню авторів як творчих особистостей та навіть... почули їхні думки завдяки коментарям та фрагментам листів, прочитаних народним артистом України Олександром Биструшкіним.

Народилися брати у пісенному краї на хуторі Пелехівщина, що на Полтавщині, в родині сільського садівника Іларіона Майбороди. Прадід був чумаком, батько з матір'ю співали в церковному хорі, а дядько сам виготовляв музичні інструменти. Запам'яталися

Учасники концерту

Георгію та Платонові пісні про чумаків та почуті від мами коліскові.

Навчалися вони у Київській консерваторії, в українського композитора, класика Левка Ревуцького, разом воювали, потрапили у полон та вибиралися із концтабору.

Не дивно що, особливий щем у серці викликала пісня Г. Майбороди на вірші О. Богачука «Димить туман» у виконанні заслуженого артиста України Віктора Тіткіна:

*«Давно-давно відплакали вдовиці,
І дим війни розтав у зморшках ран.
А мати жде, і біль пече зинці.
Димить туман...»*

Але повернула світлий настрій «Пісня про вчительку» П. Майбороди на слова А. Малишка, в якій «дзвоник ніби кличе в молоді літа». Прозвучали вигуки «Браво!», тривалі оплески.

Схожі зовні, брати були несхожими за обдаруванням: старший тяжив до монументальних форм, оперних, симфонічних, його творчість складніша й різноманітніша у жанровому відношенні, а молодший охочіше писав пісні. Музику до кінофільмів, до театральних вистав створювали обоє.

Опери «Ярослав Мудрий», «Милана», «Арсенал» та «Тарас Шевченко», симфонії, хорова музика... – багатий творчий ужинок Г. Майбороди. Затамувавши подих слухали ми арії із опери «Милана», Вальс Lento із циклу «Спогади про далеке» та романси із циклу «Пісні прощання», а також концерти: для скрипки з оркестром та для голосу з оркестром у виконанні лауреатів міжнародних конкурсів Зої Рожок (сопрано), Сергія Топоренка (скрипка), народних артистів України Людмили Марцевич (фортепіано) та Романа Майбороди (баритон), сина Г. Майбороди.

В одному з листів Георгій Іларіонович писав про народження мелодії: вона приходить як істина, як рідна сестра.

«Батько й дядько були для мене вчителями, я рівнявся на них в їхніх поглядах, стосунках із людьми та життєвих вчинках. Вони не бачили в мені співака, хотіли, щоб я був диригентом. В училищі, де вчився на диригента, виступивши на конкурсі разом із вокалістами, розділив першу премію. І це стало стимулом, щоб далі працювати. Із часом батько побачив в мені співака», – ділиться спогадами

лауреат Шевченківської премії Роман Майборода.

Приклад старшого брата надихнув Платона на рішення стати композитором. А наставник Левко Ревуцький переконав у необхідності подальшого навчання. В одному з листів Платон Іларіонович писав: «У розмові зі мною він торкнувся тих струн моєї душі, які забриніли надією і вірою».

Твори П. Майбороди на вірші А. Малишка «Ми підем, де трави похили», «Київський вальс» та на слова Т. Мезенцової «Я до тебе, матусю, у пісні іду» у виконанні заслуженого артиста України М. Шуляка, народної артистки України Л. Семененко та Р. Майбороди зустріли дуже тепло.

Із великим почуттям виконав «Пісню для тебе» Г. Майбороди на вірш М. Ткача народний артист України, лауреат Шевченківської премії Анатолій Мокренко. Також він розповів, що співав у трьох із чотирьох опер композитора, та пригадав епізоди із життя молодшого брата, з яким мав дружні стосунки.

«Коли виступав, люди чекали, що він розкаже про себе, а він розповідав про І. Дунаєвського, якого я любив за мелодійність, – сказав А. Мокренко. – Він, виявляється, з України, – народився і виріс в Лохвиці, але опинився в Москві, де й залишився. І коли планували знести будинок (на малій батьківщині композитора. – Авт.), де він жив, то вони з Платоном Іларіоновичем ходили до районного начальства і просили цього не робити».

Братам Майбородам судилося стати одними із найвеличніших предствників української музичної культури ХХ століття.

Аліна ОНОПА

«Гірська орлиця» літератури

*«Усі мої думки тобі, народе вільний,
І пісня серця, музика душі тобі!»*

Ці слова належать класику українського письменства кінця XIX – поч. XX ст. Ользі Кобилянській.

Її називали «гірською орлицею», а представники літературного товариства «Молода муза» – «маркантною ластівкою», тобто зачинателем української новітньої літератури.

«Східна жрекиня, струнка і соколоока, яка підтримувала вогонь містичної краси в своєму затишному помешканні, храмі мистецтва», – писала про неї письменниця Катря Гриневичева.

Народилася Ольга Кобилянська в місті Гура-Гумора, що на Буковині (тогочасна Австро-Угорщина), у сім'ї дрібного урядовця Юліана Кобилянського, рід

якого походив із Наддніпрянщини, і Марії Вернер – наполовину німкені, наполовину польки.

При неповній середній освіті Ольга Юліанівна стала високоосвіченою для свого часу жінкою, адже постійно працювала над собою, займалася самонавчанням. Грала на фортепіано, цитрі, дрибмі, виступала у театрі, гарно співала, малювала.

Перші твори Кобилянської були німецькою мовою. Згодом, після знайомства із Наталією Кобринською (одна з фундаторок феміністичного руху на Галичині) і Софією Окуневською (перша українська жінка-лікар в Австро-Угорщині), вона почала писати українською.

О. Кобилянська прагнула бути вільною, нарівні з чоловіками, мріяла про те, щоб жінка мала право на вищу освіту і вибір

професії, тож перейнялася питанням емансипації. Вона одна з перших в українській літературі почала писати про долю інтелігенток, створивши глибоко психологічну енциклопедію жіночої душі.

Ольга Юліанівна піднесла новий у царині письменності ідеал – незалежної, сильної, творчої і високоморальної особистості.

Вона започаткувала нову в українській літературі модерністську образно-стильову манеру, що поєднувала в собі певні ознаки імпресіоністичного, символістського та експресіоністичного письма.

«Проза Кобилянської – це розкішні твори на перетині мистецтва слова і мистецтва музики», – вважає доктор філологічних наук Володимир Погребенник.

О. Кобилянська порушувала і питання збереження національної культури. Закликала молодь «не губити золотого пасма», тобто не втрачати мову, традиції і моральні закони.

Це і багато іншого дізналися всі, хто прийшов до Національного музею літератури України на вечір, присвячений 150-річчю від дня народження Ольги Кобилянської, який відбувся за підтримки Міністерства культури України.

Серед гостей були присутні учні Політехнічного ліцею Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут», які уважно та з цікавістю слухали розповідь Володимира Погребенника про письменницю.

«Після таких літературно-мистецьких вечорів хочеться

читати твори українських майстрів слова», – говорить учень 10 класу ліцею Юрій Цибань.

Зустріч поціновувачів творчості О. Кобилянської приємно дивувала різноманітністю програми, ведучим якої був заслужений артист України Євген Нищук. Неабияке враження на глядачів справив виступ народної артистки України Лариси Хоролець, яка проникливо прочитала уривки з творів Ольги Юліанівни.

Чарівним був спів заслуженої артистки України Галини Титової під музичний супровід лауреата всеукраїнських конкурсів Ольги Ващук.

Ще довго гості заходу перебували під магічним впливом образу «гірської орлиці» літератури. А в пам'яті й нині зринає заклик Володимира Погребенника: «Читайте твори Ольги Кобилянської з любов'ю і знайдете ключик до її серця».

Катарсис по-харківськи

Тетяна КАЗАКОВА

Харків'яни не уявляють собі осені без «Харківських асамблей» – міжнародного музичного фестивалю класичного спрямування.

Останні, двадцяті асамблеї пройшли під назвою «Антоніо Вівальді в аурі музичних ювілеїв року». Привітати ювілярів приїхали музиканти, які вже полюбився харків'янам за минулими зустрічами: диригенти Буркхард Ремпе (Німеччина), Юрій Насушкін (Іспанія), Антоніо Лазаррага (Мексика-Австрія), піаністи Герлінде Отто (Німеччина), Ігор Котляревський (Росія), скрипаль Віктор Абрамян (Росія), віолончеліст Деніс Северін (Швейцарія), тромбоніст Жак Може (Франція), артисти луганського оркестру народних інструментів «Фолк-музик». Уперше гостями фестивалю були співачки Ребекка Мартін (Німеччина) та Яна Барто (Австрія), а також французькі музиканти: органіст Бернар Штрубер, скрипаль Антон Холоденко, валторніст Жан П'єр Беррі.

Справжнім подарунком стала прем'єра в Україні усіх концертів Йоганна Себастьяна Баха для кількох клавирів (у виконанні народної артистки України Тетяни Веркіної разом з учнями) та інтерпретація першого тому «Добре темперованого клавіру» професором Вищої школи музики міста Веймара Герліндою Отто.

Дуже цікавою була науково-практична конференція «Класика у сучасній культурі», на якій доктор мистецтвознавства, професор Національної музичної академії України імені

Коли граєш Музику, то відчуваєш, що твій світ не зруйнований

Петра Чайковського Маріна Черкашина-Губаренко представляла свою монографію «Оперний театр в меняючомуся мирі. Історія опери в картинах і лицах». Неабиякий інтерес викликала і доповідь ректора Нюрнберзького університету Мартіна Ульріха, котрий, зокрема,

Тетяна Веркіна (в центрі) з колегами й учнями

процитував вислів міністра внутрішніх справ Німеччини з приводу пропозиції зменшити фінансування музичної освіти: «Це істотно ослабить країну».

Як саме зароджувався фестиваль розповіла його засновниця і незмінний керівник, ректор Харківського національного університету мистецтва імені Івана Котляревського, народна артистка України, професор Тетяна Веркіна:

– У 1990 році помер мій батько (Борис Веркін – фізик зі світовим ім'ям, засновник Харківського фізико-технічного інституту низьких температур. – Т. К.). На похороні люди говорили, що усе в інституті погіршиться, а «Філармонія фізиків», яку він організував, і зовсім зникне. Саме тоді я гостро відчула, що маю продовжити справу батька... Що ж я, тоді доцент кафедри спеціального фортепіано Харківської консерваторії, могла зробити? Звичайно, зберегти «Філармонію фізиків», але дещо по-іншому, відповідно до часу. Харкову на початку 1990-х була

потрібна тривала музична комунікація, яка б інтегрувала місто у простір світової культури. У 1991 році весь світ відзначав 200-ліття з дня смерті Вольфганга Амадея Моцарта. Це й

визначило тему першого фестивалю – «Дні Моцарта у Харкові». Пам'ятаю, як чиновник із Міністерства культури тоді виголосив: «А ми й забули про Моцарта!»

– Хто допоміг втілити Ваш задум?

– Передусім чоловік, який на той час був помічником народного депутата СРСР Віталія Коротича (головного редактора популярного журналу «Огонек». – Т. К.). Той гаряче підтримав мою ідею і допоміг встановити контакти з культур-аташе Посольства Австрії у Москві Маргіт Вестфельд. Тож усі витрати на перший фестиваль узяло на себе Австрійське посольство.

– Як поставилися до Вашої ідеї у консерваторії? Фестиваль у такий важкий «час змін і виживання»... Згідно з «пірамідою Абрахама Маслоу», людина спочатку задовольняє базові потреби (фізіологію виживання, продовження роду, безпеку) і тільки потім – духовні.

– Не погоджуюсь із Маслоу. Холод, дефіцит, шалена інфляція, затримки зарплати, несподівані відключення електрики навіть у лікарнях – усе це свідчило про «розруху» по-булгаківському (пам'ятаєте «Собаче серце»?). Але до такої ситуації можна ставитися по-різному: зануритись у матеріальні негаразди або піднятися над жорсткими соціальними обмеженнями і звільнитися від фатальних ритмів історії.

Мої колеги ідею фестивалю прийняли із захопленням, тому що всі мріяли вийти на широкий загал. Довгі роки ми

Ми надаємо право вибору між «патогенною» попсою і цілющим мистецтвом

грали тільки у своїх класах – твори геніїв, які писали для усього людства. Коли граєш Музику, то відчуваєш, що твій світ не зруйнований і ти можеш допомогти співвітчизникам, забезпечуючи їхні духовні потреби. Мені запам'ятався вислів журналіста Дмитра Коробова у 2001 році: «Під наркозом бетховенських гармоній здалося, що зі світу пішло геть усе низьке. І якась частка цього відчуття не зникла і потім, коли реальність всмоктала у себе з головою».

– Чудовий текст... Але це було 2001-го. Перший же фестиваль відбувся у 1991 році,

одразу після серпневого путчу, коли вирішувалася доля країни (СРСР. – Ред.). А тут, ніби нічого не сталося, – «Дні Моцарта у Харкові»...

– Я тоді хотіла дещо зачекати. Але мене запитували: «Фестиваль відбудеться? Путч не завадить?» Уявляєте, люди сприймали путч лише як фактор, що може завадити фестивалю? Коли математики з Університету імені Василя Каразіна виказали неабияку зацікавленість фестивалем, я остаточно переконалась: цей культурний проєкт однаково потрібний і нам, музикантам, і іншим людям, яким ми надаємо право вибору між «патогенною» попсою і цілющим мистецтвом.

– Уже на першому фестивалі чітко виокремилися його основні риси: високий професійний рівень, насичена і різноманітна програма, широке міжнародне представництво. Як вдається утримувати таку високу планку протягом двох десятиліть?

– Спочатку нам дуже допомагали і в інформуванні про фестиваль, і у запрошенні відомих музикантів мої друзі, з якими я разом вчилася у Харківській спеціальній музичній школі-десятирічці (ХССМШ) та Московській консерваторії, – вони зараз роз'їхалися по всьому світу. Потім стали підтримувати організації – Гете-інститут в Україні, Дім

ДОВІДКА

Головна мета фестивалю – просвітництво у найвищому і найширшому сенсі. Форум існує з 1991 року. Відтоді відбулося понад 800 концертів, у яких взяли участь висококласні виконавці з 20-ти країн світу, біля 100 майстер-класів, 20 наукових конференцій. Від початку фестиваль протистояв засиллю низького смаку, пропонуючи найкращі взірці музичного мистецтва. Кожному фестивалю було притаманне широке охоплення культурного простору з певною акцентуацією української тематики: «Шуберт і український романтизм», «Від Мендельсона до Лисенка: резонанс культур», «Гайдн і Котляревський: мистецтво оптимізму» тощо.

Нюрнберга у Харкові, Французький культурний центр, інші. Поступово створився імідж престижного фестивалю. Я навчилася відмовляти, бо ніколи не запрошу музиканта, в професійному рівні чи в людських якостях якого сумніваюсь.

Тільки за ролям я відчуваю глибинні сутності буття

– Тетяно Борисівно, як вдається поєднувати чотири справи, кожна з яких могла б повністю зайняти життя людини: організація фестивалю – справжнього свята класичної музики; керівництво Університетом мистецтв, який у Харкові любовно називають «домом Веркіної»; виховання молодих піаністів найвищого рівня; артистична діяльність піаністки і співачки?

– Мої друзі-музиканти мені радять: «Передусім – грай! Усе інше – потім». Вони мають рацію: коли ми самі систематично займаємось, тоді й педагогічна, і організаційна робота вдається. Тільки за ролям я відчуваю глибинні сутності буття. Але я не можу дозволити собі грати стільки, скільки б мені хотілось, бо у добі всього 24 години...

НОВИНИ

РОМАНТИК ФОРТЕПІАНО

У Національній філармонії з сольним концертом виступив піаніст Дмитро Онищенко.

Цьогоріч Національна філармонія України святкує свій 150-й концертний сезон. Окрасою концертів головної філармонійної сцени нашої держави незмінно стають найкращі музиканти світу, серед яких чимало і наших співвітчизників.

Після тріумфального виступу в Києві у вересні на Міжнародному фестивалі «Дні музики Мирослава Скорика», котрий збігся з відкриттям XXIV міжнародного фестивалю «Київ Музик Фест», молодий піаніст, лауреат московського Міжнародного конкурсу імені Петра Чайковського Дмитро Онищенко представив столичному слухачеві нову програму, що складалася з творів двох видатних композиторів: Франца Шуберта, який відкрив епоху романтизму в музиці, та Сергія Рахманінова, котрий певною мірою завершив її.

Концерт мав цікаву концепцію: обидва відділення починалися з Шести музичних моментів, які є в доробку обох композиторів, що своєрідно підкреслювало зв'язок між ними. Адже Франц Шуберт став «винахідником» цього музичного жанру, а Сергій Рахманінов перейняв його естафету.

Окрім музичних моментів у концерті прозвучали твори великої форми, у яких повною мірою розкрився потенціал молодого піаніста: знаменита Соната Сі-бемоль мажор Франца Шуберта і Варіації на тему Кореллі Сергія Рахманінова. Дмитру Онищенко з неперевершеною легкістю вдалося виконати ці технічно складні, віртуозні опуси, водночас надзвичайно емоційно передавши їхній високодуховний образний зміст.

Цікаво, що з історичного боку ці монументальні твори об'єднує те, що обидва є останніми у доробку композиторів для фортепіано соло. Але якщо Францу Шуберту після створення його сонати залишалося жити рівно два місяці, то Сергію Рахманінову – майже чотирнадцять років.

Є символіка і в датах життя митців. Так, нещодавно виповнилося 185 років з дня смерті Франца Шуберта. Цьогоріч весь музичний світ відзначає 140 років від дня народження і 70 років з дня смерті Сергія Рахманінова.

Дмитро Онищенко ж, попри досить молодий вік, поза сумнівом, є одним із найяскравіших представників української фортепіанної школи. Вірю, що ми не раз іще почуємо це ім'я серед найкращих музикантів його покоління.

Олександр ПІРІЄВ

Від Верді до Монтеверді

Катерина МАЩЕНКО

Вечір класичної музики із такою назвою подарувала днями вибагливій столичній публіці Національна оперета України.

Звучали твори композиторів із 5-ти країн Європи. Програму склали диригенти Національної оперети під загальним керівництвом режисера-постановника, художнього керівника театру, заслуженого діяча мистецтв України Богдана Струтинського. За його словами оперета сьогодні позиціонується як театр широкого профілю: «Ми прагнемо досягти такого результату, щоб кожна людина могла прийти до нашого театру і обрати на власний смак той якісний музичний продукт, який їй до вподоби. Це може бути класична оперета, мюзикл, шоу-балет, симфонічний концерт, опера, зінгшпіль чи салонний театр».

Клаудіо Монтеверді – великий оперний реформатор епохи бароко – у програмі концерту був представлений

Диригент Сергій Голубничий з оркестром

сюїтою з опери «Орфей», яка вперше виконувалась у Києві. Творчість італійського композитора Джоаккіно Россіні презентували увертюра до опери «Сорока-злодійка», славнозвісна каватина Фігаро з опери «Севільський циркульник» і «Тарантела для соліста, хору та оркестру». На пошану цьогорічного 200-літнього ювіляра, італійського генія Джузеппе Верді

виконувалися Арія Джільди і Пісенька Герцога з опери «Ріголетто», Каватина Леонори з опери «Трубадур», «Застольна» та Арія Віолетти з опери «Травіата».

Окрім того, зі сцени пролунали такі відомі твори, як увертюра-фантазія Петра Чайковського «Ромео і Джульєтта», «Павана» Моріса Равеля, «В печері гірського короля» із сюїти «Пер Гюнт» Едварда Гріга,

запальний «Угорський танець» № 5 Йоганнеса Брамса.

Упродовж вечора свої вміння й таланти дарували вдячному глядачеві музиканти симфонічного оркестру Національної оперети під майстерним диригуванням народного артиста України Святослава Литвиненка, заслуженої артистки України Оксани Мадараш, Ігоря Ярошенка, Сергія Голубничого, Сергія Дідка. Майстерність звуковидобування і віртуозну техніку показала Анна Поліщук під час виконання першої частини Концерту № 3 для фортепіано з оркестром Людвіга ван Бетховена.

Зала вибухала оплесками на адресу хору та артистів-вокалістів театру: заслуженого артиста України Сергія Авдєєва, лауреатів численних всеукраїнських і міжнародних конкурсів Олени Арбузової, Володимира Одринського, Ганни Довбні, Любові Сагат, Олександра Чувпила.

Імпреза подарувала незабутні враження і нові музичні відкриття, про що свідчили численні позитивні відгуки глядачів.

«Зі всіх мистецтв музика найближча до Неба»

Наталія КУЛІШ

Музичною «молитвою» до Бога під час Духовної асамблеї в приміщенні Державного музею театрального, музичного та кіномистецтва України вшанували Михайла Архістратига, покровителя Києва.

Духовну музику виконували ансамбль «Свят-Коло» Макарівського районного будинку культури, що на Київщині, під керівництвом лауреата Національної премії імені Тараса Шевченка, заслуженого діяча мистецтв України, доцента Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв, композитора Віктора Степура у супроводі скрипальки Олени Туріної, кандидата мистецтвознавства, лауреата міжнародних конкурсів, професора НАКККіМ. Акомпанувала їм на фортепіано лауреат міжнародних конкурсів, доцент НАКККіМ Вероніка Каменська.

У концерті прозвучали твори: Йоганна Себастьяна Баха («Аве, Маріє!»), Дмитра Бортнянського, Артемія Веделя, Степана Дегтярьова, Миколи Леонтовича («Отче наш»), Дмитра Туптала («Господи мій. Мати милосердна»), Віктора Степура («Хвалитиму

Віктор Степура (другий ліворуч) та учасники асамблеї

Господа», Пс. 9), Франца Шуберта й Миколи Лисенка («Боже Великий, Єдиний» в обробці Віктора Степура). Цей твір класика української музики став духовним гімном українців усього світу.

Сама духовна культура українців ніби і є гімн, усенародно проспіваний в історії держави. Тому таке звернення до охоронця нашої столиці Михайла Архістратига нині було доречним. Адже ця музика співзвучна духові людини. Найкращі зразки духовної музики є глибокими, філософськими за змістом творами найвищого художнього рівня.

Українська духовна музика – одна з найбагатших серед інших народів. Відома вона

широкому світові п'ятьма яскравими епохами: середньовіччя, бароко, класицизму, романтизму та сучасності. Кожна з епох, що представлена яскравими особистостями, твори яких і досі вражають слухачів, органічно переходила в іншу, розвиваючи форми, змінюючи музичну мову. Українці завжди шанобливо ставилися до духовного співу, традиції якого шліфувалися століттями.

Одним із яскравих свідчень цього і стала Духовна асамблея на чолі з сучасним українським композитором, у творчості якого духовні твори посідають надзвичайно вагоме місце.

КОНКУРС ЮНИХ ПІАНІСТІВ

З 6 до 12 грудня у Києві триватиме Восьмий всеукраїнський конкурс юних піаністів імені Володимира Пухальського.

Його засновник – Київський міський методичний центр закладів культури та навчальних закладів Департаменту культури КМДА.

Серед виконавських змагань, зорієнтованих на учнів музичних шкіл трьох вікових категорій, цей конкурс є чи не найсерйознішим: у двох турах учасники мають виконати сім обов'язкових творів.

До складу журі, яке очолить завідувач кафедри спеціального фортепіано НМАУ імені Петра Чайковського, професор Михайло Степаненко, запрошено провідних представників національної фортепіанної школи.

На відміну від попередніх семи турнірів, нинішній є першим всеукраїнським.

Тож запрошуємо усіх бажаючих відвідати конкурсні заходи!

Валентина КУЛИК

Фото автора

Олександр Сизоненко: «Письменник повинен більше читати, ніж писати»

Олександр Сизоненко. Прозаїк, публіцист, есеїст, кіносценарист. 20 вересня цього року відсвяткував 90-ліття. Ветеран Великої Вітчизняної війни, учасник штурму Берліна. Автор романів «Корабелі», «Білі хмари», «Хто твій друг». У затишній оселі в Кончі-Озерній ведемо розмову про родові коріння Сизоненків, про пережите, про те, як нелегко долати самотність і, звісно, про літературу.

– Пане Олександр, Все-вишнім Вам відміряно йти по землі стільки літ...Є що згадати. Та й родові коріння, мабуть, з козаків?

– О! Рід у нас дивовижний, козачий. Кажуть, що й село наше Новоолександрівка засноване моїм прапрадідом Мусієм. Його називали Мусій Пасічка. Уявіть собі степ, дике поле. Переселенці з Полтавщини знайшли над річкою Білозеркою маленьку хатку вальковану: одні двері, одне віконце, а довкола хатини – вулики-дуплянки. І як вони потрапили туди – загадка. Кажуть, водилися там тури, дикі коні. А землі вже було вдосталь. І отой прадід Мусій з козаків був, чумакував... А скільки пісень знав! Я застав його трохи, щоправда, малим був і мало що пам'ятаю. Жив він самотньо. Ми побудували хату навпроти у 1927 році. Він частенько до нас приходив, сідав на порозі й багато курив... Мама відкривала заслінку печі, він закурював люльку, пускав дим у комин і цікаво й довго розповідав, як чумакував, козакував... А то було заспіває:

*...В чистім полі край дороги,
Гей, гей, воли пасучи.*

Якось цю пісню я заспівав Олесю Гончару, він був зворушений. Пісня дуже сумна і трагічна. Чумацька пісня.

А ще я любив з нашого роду Сизоненків діда Микиту. Дуже здібний був чоловік. Прекрасно закінчив церковно-парафіяльну школу, а потім дворічне училище у Новім Бузі. Служив у кінних прикордонниках, залишивши

бабусю Гашку з трьома дітьми. А під час російсько-японської війни командував відділенням кінної розвідки у четвертому козачому корпусі генерала Міщенка. Тричі проривався в Порт-Артур – три хрести одержав. А ще він був дуже прогресивним: передплачував «Петербурзьку газету» та журнал «Нева» з додатками. До нього сходилися, приїздили на бричках багаті довідатися, що в світі робиться.

– Маючи таких родичів, Ви, мабуть, рано навчилися читати?

– Коли закінчив четвертий клас, у графі «особливі примітки» директор школи Михайло Фандеєв написав: «Начитаний хлопець». Бо читати я й справді почав років у чотири. Перечитав усю класику російську, зарубіжну. Вважаю, що письменник повинен читати більше, ніж писати.

– Хтось нині залишився в Новоолександрівці, в родовому гнізді?

– Це суцільна рана... Я тут, під Києвом, переступаю межу життя, а там хата валиться... Мені навіть прислали документ, підписаний головою райдержадміністрації та головою сільради про те, що «хата не підлягає ремонту». Тільки спогади гріють. Заплющу очі і бачу город, який виходив до ставка. Я рибу там ловив. А батько такий сад виростив! Вишні, черешні... Навесні так біло-біло сад цвів. До нас там садів не було. То для мене найдорожче місце на землі. І коли я був у Берліні, за Віслою, за Одером, то найчастіше

згадував рідну хату... До речі, роман «Білі хмари» – це, власне, прощання із родом моїм, із батьком, із матір'ю. Вони померли один за одним протягом півроку. Я не знаю як сам тоді не вмерж...

«МЕНЕ НА СВІТІ ТРИМАЛА ЛІТЕРАТУРА»

– Олександр Олександровичу, що ж тримає людину на землі?

– Мене все життя на світі тримала література. Я був здоровою людиною, незважаючи на страшне поранення. Колись грав у футбол, більше у волейбол. Працював з ранку й до ночі. Довго не мав постійного житла. І якби тяжко не було – вірив, що все буде добре. Написав оповідан-

Його романи, повісті та оповідання, такі, як «Пауль, Петер, Йоганн...», «Підняті горизонти», «Хто твій друг» були видані в десятках країн світу. У 1984 році за епічну трилогію «Степ», «Була осінь», «Мета» автор удостоєний Шевченківської премії.

Найновіший твір – роман «Валькірії не прилетять (Берлінські хроніки)» (2011)

ня «Дике поле». Відчув тоді, що воно краще за все, що я зробив. Та один критик – Євген Кравченко – видав злісну рецензію, мовляв, немає ні сюжету, ні характерів... Але я йому не повірив і відправив оповідання в журнал «Огонек», де друкувалися з прозаїків тільки Юрій Яновський, а з поетів Андрій Малишко. Пізніше там почав з'являтися Олесю Гончар. І ось серед величезної кіпи знайшли моє оповідання, зробили переклад (бо писав українською) і на розвороті надрукували з малюнками!

– Вас хтось підтримував, допомагав?

– У мене одразу склалися добрі стосунки з Олесем Гончарем. Я був закоханий у його «Альпи», «Голубий Дунай», «Злату Прагу». Такої свіжої, виразної прози про війну в світовій літературі немає. А яка там легенда про вірність! Якось Юрій Яновський заніс його твори на радіо, і там прочитали всю його повість

«Альпи». Я, власне, і прослухав її по радіо. Мене вона зачарувала.

– Раніше люди більше читали?

– Я вже не раз казав і ще повторю, що література наша винесена не тільки на узбіччя життя, а викинута за його кювети. Таке враження, що вона нікому не потрібна: владі, державі і людям, які гоняться за куском хліба, за грішми. Зараз усе це вбило душу, на жаль...

– Олександр Олександровичу, хто підштовхнув Вас до творчості? Як прийшли в літературу?

– Я вже говорив, що дуже багато читали мої батьки. Причому, читали вголос, а я, накрившись рядниною, слухав їх. Велику роль відіграв і директор шко-

акуратно складав їх, малював олівцями Будьонного з шаблею на коні (сміється). А Галя строга така була, сварила мою сестру, проте записочки приймала, ховаючи їх під рукав. І так тривало до початку війни. Якось батько кличе мене й каже: «Шуро, Галю забирають весною в Німеччину, треба її рятувати!» Взяти ми сани, бо було це на початку лютого, й поїхали на ніч кілометрів за п'ять... Приїхали, а вона нічого матері не сказала, хоч я вже запропонував їй руку і серце. Мати її була вдовою, набожною. За голову схопилася: «Що ж ти мені не сказала? Біжи в погріб і принеси хоч капусту та огірків!» Питають Галя, чи згодна вийти заміж, а вона: «Як мама скажуть...» Її мама разом із нами ще тридцять років прожила, дітей допомагала глядіти. Але сказала нам перед одруженням, що ми повинні під вінець стати. Повінчалися в церкві Олександра Невського – тепер там будинок культури. Ось так і прожили з Галею шістьдесят із половиною літ... Доля подарувала нам дві донечки й сина.

– Тож, певно, маєте рецепт кохання, довголіття?

– Вже десять років живу сам... Часом думаю: і чого мене доля наділила такою самотою наприкінці життя. Я ж нікому не заподіяв лиха. Завжди радувався за друзів і недругів. Мабуть, доброзичливість душу облагороджує, а задрість в літературі – це страшна сила. І не тільки в творчості.

Людині потрібно більше любити й слухати музику, читати поезію й прозу, милуватися прекрасним.

Читаю Генріха Бьолля – не можу начитатися. Які дивовижні романи! Скільки ж захоплень в літературі! А ще – дуже люблю Брамса. Пам'ятаєте, у Франсуази Саган «Чи любите ви Брамса?» Особливо вражає його перший танець... (наспівує) Ось це і тримає людей на світі!

Олександр Сизоненко. У його вікні до півночі горить світло. Він багато читає. Пише, коли не може не писати. Його слухати – не переслухати. Це, мов колодязь, з якого хочеться напиться.

НОВИНИ

ЖИТТЯ
ЯК ВИШИВАНКА

У галереї мистецтв Головного (Червоного) корпусу КНУ імені Тараса Шевченка відбувся кураторський тур виставкою «Прошиваючи досвід» за участю її автора Володимира Кузнецова.

Під час кураторського туру

«Володимира Кузнецова можна назвати митцем, народженим революцією. Проте в чому насправді його революційність? Що є більш радикальним у сучасному світі – переосмислення соціального чи особистого? Чи, можливо, запитання та відповіді знаходяться на перетині?» Ці та багато інших питань з приводу побаченого на виставці артикулював її куратор Костянтин Дорошенко. А ще більше виголосили під час спілкування студенти – відвідувачі експозиції. От уже хто зрадив прес-туру як зайвий можливості поговорити про сучасне мистецтво із його знавцями та, власне, творцями!..

Проект «Прошиваючи досвід» об'єднав роботи митця, спеціально створені для виставки, з тими, що демонструвалися в США та Польщі й уперше представлені в Україні. Різні за тематикою – від рефлексій знакових творів новітньої історії українського мистецтва (Віктора Пальмова або Олега Голосія) до соціальних та глибоко інтимних замальовок з блоктотів, що перенесені в інший масштаб, прошиті образами мрій, примар, втіх та страхів людини сучасного мегаполіса. Також експозиція містить роботи... бабусі художника, Уляни Кузнецової, створені у 60-70-х роках минулого століття. «Вони провокують подивитися на себе, сучасних, крізь призму ментальності часу, здавалося б, зниклого назавжди», – впевнені в КНУ імені Тараса Шевченка.

У рамках проекту «Прошиваючи досвід» запланована низка круглих столів, лекцій, семінарів та презентацій за участі українських та зарубіжних дослідників мистецтва.

Під час огляду виставки

ARSENALE 2014 на старті

Менше ніж рік залишилося до старту вже другої Київської міжнародної бієнале сучасного мистецтва ARSENALE 2014.

Незабаром має з'явитися інформація стосовно її теми та учасників. А нині вже знаємо чи не найсуттєвіше: імена кураторів наймасштабнішої в Україні акції сучасного мистецтва!

Кураторами Другої київської міжнародної бієнале сучасного мистецтва ARSENALE 2014 стали Георг Шьольхаммер та Гедвіг Саксенхюбер. Про це було оголошено під час спеціальної прес-конференції в Мистецькому Арсеналі: комісаром Київської міжнародної бієнале сучасного мистецтва ARSENALE 2014 знов буде генеральний директор НКММК «Мистецький Арсенал» Наталія Заболотна.

Георг Шьольхаммер та Гедвіг Саксенхюбер є впливовими міжнародними спеціалістами в галузі сучасного мистецтва. Крім великого досвіду роботи в арт-критиці та курування мистецьких проєктів вони чудово обізнані з актуальною мистецькою ситуацією Східної Європи й арт-процесом в Україні.

– Ми пам'ятаємо резонанс, котрий викликала Перша Київська міжнародна бієнале сучасного мистецтва

Георг Шьольхаммер та Гедвіг Саксенхюбер

ARSENALE 2012. Тому Друга бієнале – це великий виклик команді організаторів і українському мистецькому середовищу. Але я вірю в їхні сили й цілеспрямованість та в успіх ARSENALE 2014, – наголосила під час прес-конференції заступник голови Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення, член наглядової ради Благодійного фонду «Мистецький Арсенал» Лариса Мудрак.

– Я дуже рада, що в роботі над ARSENALE 2014 ми заручилися підтримкою таких знаних міжнародних кураторів, як Георг Шьольхаммер та Гедвіг Саксенхюбер. З їхньою допомогою Друга київська міжнародна бієнале, я сподіваюся, перевершить успіх Першої і закріпить за Києвом роль справді впливового

міжнародного центру сучасного мистецтва і культури, – зазначила генеральний директор НКММК «Мистецький Арсенал», комісар ARSENALE 2014 Наталія Заболотна.

– Із роботами Георга Шьольхаммера та Гедвіг Саксенхюбер я знайомий давно. Ми зустрілися вперше, коли Гедвіг готувала виставку, присвячену українському мистецтву після Помаранчевої революції. Це куратори, котрі сповідують надзвичайно прискіпливий і новаторський дослідницький підхід до культурного контексту і мистецтва, – розповів член робочої групи з підготовки бієнале мистецтвознавець Олександр Соловйов.

Куратори майбутньої ARSENALE 2014 свої виступи більшою мірою присвятили

темі знайомства з українською аудиторією. Зокрема, Гедвіг Саксенхюбер зазначила, що вперше побувала в нашій країні ще у 2006 році, коли готувала виставку про українське мистецтво після Помаранчевої революції.

Георг Шьольхаммер наголосив на тому, що завдання Другої бієнале відмінні від Першої.

– У 2014 році нам уже потрібно не просто вразити глядача, а закорінити саму бієнале в цьому місці, в українському культурному контексті назавжди, – підкреслив він. – На мій погляд, головним у подібному заході є можливість навчання. Ми будемо учитися чогось нового тут, працюючи над експозицією, досліджуючи місцеве культурне поле. Відвідувачі, я сподіваюся, теж знайдуть якийсь новий досвід і навчаться чогось у художників і в нас. Поки важко говорити про якусь певну тему виставки – вона народиться у процесі роботи. Але можею обіцяти вам, що ARSENALE 2014 буде міжнародною бієнале.

Нагадаємо: ARSENALE 2014 відбуватиметься у вересні-листопаді наступного року. Головним майданчиком Бієнале вже традиційно стане Мистецький Арсенал. Тема і структура Другої київської міжнародної бієнале сучасного мистецтва ARSENALE 2014 будуть оприлюднені під час наступної прес-конференції організаторів та кураторів проєкту.

Хто за Премією PinchukArtCentre 2013?

У PinchukArtCentre відбувається групові виставка 20 номінантів Премії PinchukArtCentre 2013. Хто саме цього року буде визнаний найкращим молодим (віком до 35 років) художником в Україні, дізнаємося вже наприкінці грудня.

Номінанти на Премію PinchukArtCentre 2013 були відібрані членами незалежної відбіркової комісії з 1000 осіб, які подали заявки на участь у конкурсі. До двадцяти номінантів увійшли: Анатолій Белов, Євгенія Белорусець, Володимир Воронцов, Данііл Галкін, Олег Грищенко, Анна Звягінцева, Добриня Іванов, Жанна Кадирова, Аліна Копиця, Марія Куликівська, Олександр Курмаз, Роман Мінін, Лада Наконечна, Микола Рідний, Іван Світличний, Андрій Хір, Олеся Хоменко та групи: Мельничук-Бурлака, Відкрита Група та Synchrondogs.

Виставка розташована на 3-му, 4-му та частково на 5-му поверхах арт-центру. Завдяки спеціальному проєкту Олександра Курмаза, що виходить за межі інституції, PinchukArtCentre продовжує традицію інтеграції сучасного мистецтва в громадський простір, презентуючи роботи митця всередині та довкола історичної будівлі Бесарабського ринку.

Екхард Шнайдер, генеральний директор PinchukArtCentre: «З одного боку ми бачимо, що на Премію PinchukArtCentre вже не перший рік подаються найкращі молоді митці країни, але, водночас,

Віктор Пінчук, бізнесмен та філантроп, Жанна Кадирова, художниця, Екхард Шнайдер, генеральний директор PinchukArtCentre, Бйорн Гельдхоф, заступник арт-директора PinchukArtCentre

завдяки прозорій та демократичній процедурі участі в конкурсі, ми також постійно відкриваємо і нові імена. Молода генерація українських художників швидко заявляє про себе, розвиваючи власну мистецьку мову на межі національної ідентичності та міжнародних викликів. І для цього покоління митців PinchukArtCentre вже став важливим партнером, розвинув комплексну базу їх розвитку та підтримки.

Семеро з двадцяти номінантів Премії PinchukArtCentre 2013 раніше вже входили до шорт-листа у 2009 і 2011 роках, серед них: Данііл Галкін (2011 р.), Добриня Іванов (2011 р.), Жанна Кадирова (2009 та 2011 рр.), Лада Наконечна (2009, 2011 рр.), Микола Рідний (2011 р.), Іван Світличний (2011 р.), Олеся Хоменко (2009, 2011 рр.). Крім того, Жанна Кадирова стала лауреатом Першої спеціальної премії PinchukArtCentre 2011.

Сторінку підготувала
Алла ЧЕРДИНЦЕВА

Жанна Кадирова. «Монументальна пропаганда»

Від берегів Дунаю українське слово лунає...

Людмила ЧЕЧЕЛЬ
Будапешт – Київ

У складі української делегації на запрошення Державного самоврядування українців Угорщини, Самоврядування українців Ференцвароша, Товариства української культури в Угорщині, Посольства України в Угорщині з шанобою відзначити 80-річчя Голодомору 1932–33 років в Україні, мені пощастило побувати в Угорщині з 21 до 25 листопада цього року.

У Товаристві української культури, що в Будапешті, нас привітно зустріла пані Ярослава Хортяні, голова державного самоврядування українців Угорщини, голова товариства української культури в Угорщині, перший заступник президента Світового Конгресу Українців.

Ми охоче ознайомилися з роботою товариства української культури, взяли участь в усіх заходах, які відбувалися у ті дні.

Звісно, найяскравіше враження – відвідання і прийом у парламенті Угорщини за участю голови Національних зборів Угорщини Ласла Кьовера. Таке шанування жертв Голодомору, починаючи з 2003 року, відбувається в угорському парламенті вже втретє. З промовами виступили голова ДОСУ і ТУКУ Ярослава Хортяні та спікер парламенту Ласло Кьовер. Делегація угорських українців, українських дипломатів та гостей із України передали в дарунку парламенту вишиту бісером ікону «Мадонна Голодомору» автора зі Львівщини Романа Магоцького.

Серед почесних гостей були Надзвичайний і Повноважний Посол України в Угорщині Юрій Мушка, голова Української все-світньої координаційної ради Михайло Ратушний із Києва, голови українських самоврядувань Юрій Кравченко (Комарно), Наталія Шайташ (Сегед), Ержебет Ладані (IV район Будапешта), Ірина Магрицька, автор ідеї та продюсер документального фільму

Українська делегація у Парламенті Угорщини

«Закляття безпам'ятства. Голодомор 1932–1933 рр. на Луганщині», автор сценарію і режисер цієї картини Олександр Крамаренко та автор цих рядків.

– Угорський парламент – найбільша споруда, словом, візитна картка Будапешта, – розповів нам екскурсовод. Це – Дім нашої Батьківщини. Живописний вигляд він має зі сторони Буди на фоні дунайських вод, особливо зачаровує при світлі вечірніх вогнів. А ось вхід архітектор Імре Штейндель запланував з площі Лайоша Кошута. Парламент виглядає легким, ледь не прозорим казковим маєтком, має 365 мережевих веж, 27 брам, 29 сходів загальною довжиною понад 20 кілометрів, першу в Європі систему центрального опалення. Висота його купола – 96 метрів – начопа пам'ятка про тисячоліття приходу угорців на свою нову батьківщину, що відзначалося у 1896 році. Пишний інтер'єр – результат натхнення праці кращих угорських художників та декораторів. Тут домінує урочистий червоний колір та золото, що сяє у світлі ламп. Скульптури, барельєфи, картини – сама екскурсія Парламентом може слугувати підручником з історії. У Парламенті експонуються також головні реліквії Угорщини: Свята Корона, якою римський Папа коронував у 1000-му році засновника угорської держави Іштвана I, та коронаційні регалії. Коло них несуть постійну варту гвардійці в парадній формі.

Біля набережної Дунаю, неподалік пам'ятника Шандора Петефі, у сквері стоїть свіча – пам'ятний знак жертвам

Учасники конкурсу «Джерело»

конкурс художнього читання українською мовою «Джерело» у категоріях дошкільного, молодшого шкільного віку, старшокласників, студентів та дорослих.

Виступи учасників конкурсу оцінювали Юдіт Софілканич, заступник голови українського самоврядування м. Ніредьгаза, Маргарита Тичиніна, викладач та я – голова журі.

Один за одним виходили на сцену конкурсант. Цього року їх було понад п'ятдесят. Особисто мене зворушили найменші учасники, яким по 3–5 років.

Перший радник Посольства України Михайло Юнгер вручив призи симпатії Посольства України кільком учасникам конкурсу різних вікових категорій.

Радує, що в репертуарі конкурсанти звучали вірші Тараса Шевченка, Лесі Українки, Олени Теліги, Дмитра Павличка.

Мов реквієм звучав вірш Дмитра Павличка «Ти зрієси мови рідної» у виконанні Ліліани Гембік. Подумалося, доки є такі ентузіасти, українська мова матиме перспективу в Угорщині.

ПРЕЗЕНТАЦІЇ

«ЗАКЛЯТТЯ БЕЗПАМ'ЯТСТВА»

У Центрі української культури та документації відбулася презентація та показ документального фільму «Закляття безпам'ятства. Голодомор 1932–1933 років та Луганщині». Перед показом автор ідеї та продюсер Ірина Магрицька розповіла про задум і зйомки картини, її демонстрацію в Україні, реакцію глядачів.

Після перегляду фільму автор сценарію та режисер Олександр Крамаренко подякував угорським українцям за те, що вони зберігають свою українську сутність.

Ярослава Хортяні повідомила, що фільм луганчан викликав зацікавлення на угорському телебаченні, і не виключено, що з часом буде зроблено переклад на угорську мову і показано на громадському телебаченні.

НАШІ ВИДАННЯ В УГОРЩИНІ

З великим зацікавленням українці Угорщини знайомилися з виданнями нашого Національного газетно-журнального видавництва.

Приємно було чути, що вже є читачі й передплатники, зокрема, газети «Культура і життя». Особливою популярністю користуються журнали «Пам'ятки України» та «Українська культура».

Також про новини культури українці Угорщини дізнаються з порталу «Культура». Із рук в руки передавали новинку нашого видавництва – путівник «Київ XIX–XXI ст.» Автор – Ігор Гирич.

Голодомору. Отець Дам'ян здійснив молитву в пам'ять невинно убієнних. Учасники жалобної ходи відвідали містечко Чьомор, де їх уже вчетверте за останні роки зустріли ветерани угорської патріотичної організації «Глорія Віктіс», які опікуються меморіальним парком, зведеним на честь 100 мільйонів жертв комунізму по світу. Не випадково, що саме в цьому меморіальному комплексі кілька років тому встановили пам'ятний знак на честь невинно убієнних жертв українського Голодомору.

Українці фотографувалися на згадку біля пам'ятника Тарасу Шевченку, який на замовлення угорських українців шість років тому виготовив львівський скульптор Іван Микитюк. Пишаються українці Угорщини, що від цього року площа біля пам'ятника носить ім'я Тараса Шевченка.

Цікаво про Будапешт розповідала нашій делегації Віра Будачек.

НУ ЩОБ, ЗДАВАЛОСЯ, СЛОВА...

У товаристві української культури в Угорщині відбувся черговий щорічний Всеугорський

З яким артистизмом, упевненістю читає вірш Платона Воронька «У лісі є зелена хатка» трирічна Вів'єн Рішко! Мені частенько доводилося бачити подібні виступи, але таке піднесення, любов до рідної мови, відповідальність за кожне вимовлене слово мене вразили й розчулили. Приємно, що в конкурсі брали участь цілі родини. А як не порадіти тому, що в окремій номінації змагалися угорські учні та студенти, які вивчають українську мову як іноземну! Як тут не пролити сльози радості від захвату!

– Я спостерігаю й беру участь у конкурсі художнього читання творів українською мовою «Джерело» майже від його заснування, – ділиться враженнями Юдіт Софілканич. – Приємно тішить те, що ці змагання стають популярнішими. До конкурсу долучаються родини, приємно, що вихідці з України не забувають рідну мову, дітки відвідують недільну школу. До речі, моя робота в Угорщині у 90-х роках почалася з уведення викладання української мови як іноземної у містечку Бакталорантгазі. Вивчають її й сьогодні

Усі учасники конкурсу одержали грамоти, дипломи та подарунки.

ВИШИВАННЯ БІСЕРОМ – СПРАВА ЧОЛОВІЧА!

У Центрі української культури й документації в Будапешті відкрилася виставка вишитих ікон Романа Магоцького зі Львівщини.

– Це перша персональна виставка 24-річного художника з міста Комарно, що на Львівщині за кордоном, – представила гостям художника господиня вечора голова Державного органу самоврядування українців в Угорщині Ярослава Хортяні. – Цікаво й цінно те, що роботи вишиті бісером!

Незвично і приємно, що моє знайомство з Романом і його творчістю відбулося в Будапешті. Перед тим, як взятися за вишивання, Роман пройшов деякі випробування. Після школи працював будівельником. Пізніше вирішив стати офіціантом. Та хоч і подобалася робота, але за станом здоров'я не зміг працювати далі.

Якось до них на гостину зайшла мамина приятелька, до-свідчена вишивальниця Наталя Качала-Голик. Мама сподівалася, що урок вишивання швидше стане в нагоді для донечки Христини. Але всіх випередив Роман. Він уважно придивився до техніки вишивання і вже через кілька днів сів за роботу. Не-вдовзі у домі з'явилася перша ікона – «Святе сімейство».

– Спершу навіть руки тремтіли, – розповідає Роман. – Раніше я брав голку до рук, аби зашити якусь річ, але вишивати... Першу роботу довелося продати, аби заробити гроші на лікування.

Хіба думав Роман Магоцький, що його роботи доведуть до Угорщини. У цьому на допомогу прийшла пані Надія Музичук, яка навідалася до України з Будапешта й побачила роботи Романа.

– Ой як перехвилювався, коли мою роботу «Мадонна Голодомору-33» передавали до рук спікера угорського парламенту Ласло Кьовера. Цю роботу вишивав більше двох місяців за графічним твором-іконою Марусі Юрків-Яроцької (Австрія). На неї пішло 84 тисячі (!!!) бісеринок!

Угорці були у захваті від робіт молодого майстра.

Світлана СОКОЛОВА

Презентована в Києві англійська книга «Kyiv Art Space» («Київський арт-простір») знайомить читача із мистецьким сьогоденням столиці України навіть у Вашингтоні!

Видання представили у Галереї ART 14 (галеристка Катерина Борисенко) чималому гурту шанувальників мистецтва. І це не дивно, бо можна було погортати новинку та познайомитися із творами відомих українських художників Гліба Вишеславського та Мар'яна Луніва на урбаністичну тему.

Результати дослідження «Kyiv Art Space», проведене старшим науковим співробітником Інституту проблем сучасного мистецтва (ІПСМ НАМ України) Наталією Мусієнко у рамках Програм Кеннана та Фулбрайта, опубліковані у США Центром імені Вудро Вілсона у вересні 2013 року. На презентації в Києві заступник аташе з питань культури у справах обмінів Посольства США в Україні Артур Еванс повідомив, що вони дуже раді підтримати таку подію.

Н. Мусієнко є автором книги, ідеї та куратором міжнародного мультимедійного проекту «Художник і місто»,

«Це дійсно прорив...»

– результату співпраці Інституту Кеннана Міжнародного центру підтримки науковців імені Вудро Вілсона (Вашингтон, США) з ІПСМ за підтримки Програми імені Фулбрайта в Україні, директор якої, Марта Коломиєць, теж привітала аудиторію.

Проект охоплює різні види мистецтва, показує та аналізує, як митець творить в урбаністичному просторі, змінює його на більш привабливий та дружній городянам; своєю діяльністю сприяє охороні культурно-історичних пам'яток, відображає місто у протиріччях бурхливого розвитку та зображує його мешканців.

Ключові моменти проекту висвітлені у виданні. Аналізується роль творців, руйнівників та рятувальників київського арт-простору, приділяється увага громадським рухам в столиці, які мистецькими засобами привертають увагу її мешканців до проблеми збереження культурної спадщини міста та приносять естетичний і оптимістичний струм у нерідко травматичний його розвиток. Цікаві процеси можна побачити в історичному центрі міста: на Пейзажній алеї, Андріївському узвозі, Контрактній площі, у сквері Київської інтелігенції. В анотації до дослідження зазначено: «Вперше київське міське середовище аналізується як арт-простір, виділяються його основні компоненти, а також підкреслюється необхідність суспільного діалогу для його творення».

«Це книжка про Київ та киян, митців і тих, хто цінує мистецтво, дбає про красу і привабливість рідного міста, шанує культурну спадщину – про всіх, хто любить наш Київ, – каже Наталія Мусієнко. – Зокрема, в ній йдеться про тих художників, хто вийшов з

Наталія Мусієнко та Гліб Вишеславський

галереї у міський простір і працюють просто неба: Віктора Сидоренка, Гліба Вишеславського та Оксану Чепелик.

Дослідження «Kyiv Art Space» розповсюджуються як у Вашингтоні, так і в Києві серед фахівців та бібліотек, а головне – воно доступне на сайті Центру ім. Вудро Вілсона, Київського офісу Інституту Кеннана та Інституту проблем сучасного мистецтва в електронному форматі для всіх зацікавлених. Для мене дуже важливо відкрити англійську аудиторію тенденції сучасного мистецького (і не тільки) розвитку Києва.

Сьогодні я працюю над фундаментальним дослідженням з цієї проблематики, яке планується до видання Інститутом проблем сучасного мистецтва в наступному році.

«У першу чергу це видання, розраховане не на українську

аудиторію, а на те, щоб вийти «за територію», бо загальної обізнаності про те, що відбувається у нас, у світі є небагато, – каже Мар'ян Лунів. – Можна тільки радіти, що частина досягнень нашої науки стає доступною для більш широкого кола». На полотнах митця, якими ми помилувалися під час презентації, – силует Києво-Печерської лаври під покровом ночі (коли, на думку художника, не видно новобудов, які руйнують обриси міста), незвичне зображення оптимістично кольорового лісу, безлюдний простір, де, можливо, виросте мегаполіс, чи, ймовірно, він там вже був... Львівський двірник із тих, які називають криницями, в яких можна, піднявши голову догори, побачити клаптик неба.

Сміливі інтервенції в міський простір проводить Гліб

Вишеславський, осмислюючи його через своє мистецтво та участь у заходах із його збереження. Художник-філософ у творчості шукає вічне місто, втілення космічного порядку, яке протистоїть непередбачуваному хаосу. Його руйнують жорстокі соціальні та природні катаклізми, а воно постає з попелу і руїн.

«Це пейзажі художника, який подорожує, – розповідає Г. Вишеславський про твори, представлені ним в експозиції. – Враження митця від Києва, Парижу та Венеції такі, що хочеться, звернувшись до неба, сказати: «О, як чудово!» Тому й ракурс обраний не випадково: нібито глядач дивиться вгору. А неподалік – пейзажі, на яких змальовано краєвид із вікон майстерні маляра».

Художник, який багато уваги приділяє урбаністиці, одній із основних тем у його творчості, відкриває секрет: почав вже малювати певне загадкове уявне місто.

«Культуролог та філософ Наталія Мусієнко взялася за цікаву і нагальну тему, – підсумував директор Київського офісу Інституту Кеннана Ярослав Пилинський. – Змогла поєднати мистецький і соціальний фактори розвитку Києва, показати, наскільки необхідне киянам творення сучасного київського арт-простору і збереження його культурної спадщини. Дуже важливо, що це дослідження вийшло англійською мовою – тепер англійський читач зможе прочитати про Київ не тільки у рекламних буклетах та ювілейних альбомах. Це дійсно прорив і позитив».

Фото Юрія ШКОДИ

«Велесів гай» Ярослава Черногуза

Аліна ОНОПА

Руки майстра торкнулися бандури, зазвучала ніжна мелодія, огорнувшись теплом серця присутніх, оксамитовий баритон заповнив увесь простір зали Національної спілки письменників України.

Так розпочався творчий вечір Ярослава Черногуза – поета, журналіста, кобзаря-бандуриста, на якому мені пощастило побувати.

Тут зібралися рідні, друзі, шанувальники багатогранного таланту пана Ярослава, який і цього разу розкрив різнобарвну палітру своєї творчості.

У Ярослава Олеговича радісна подія – його поетичний доробок поповнився новою збіркою віршів «Велесів гай». Запитає

Ярослав Черногуз

говорить про первозданну природу, яку безжалюно знищують люди.

«Природа нас закликає до прекрасного, доброти, фольклору, прадавньої віри, – говорить пан Черногуз. – Її потрібно шанувати, щоб зберегти частинку духовності в самих собі».

Збірка цікава тим, що вона проілюстрована власними світлинами поета тих місць, про які йдеться у віршах.

«Книжка Ярослава Черногуза – це ціла картинна галерея, в якій живе Україна», – сказав поет і композитор Анатолій Черняхівський.

Зі щирими словами-вітаннями звернулися до Ярослава Олеговича поет і ведучий заходу Микола Гриценко, голова Київської організації Національної спілки письменників України Михайло Сидоржевський,

поет-пісняр Віктор Кучерук, артист і письменник Василь Довжик, поет і журналіст Олександр Хмельовський, поетеса Інна Ковальчук та інші.

Ярослав Черногуз потішив виконанням як власних творів, так і пісень, народжених у співдружності з різними композиторами: В. Кирейком, В. Охріменком, В. Касьяновим, Б. Камінським.

А ще Ярослав Олегович переклав пісні з інших мов на українську – твір «Серенада» Л. Рельштаба, музика Ф. Шуберта, «Я вас кохав» О. Пушкіна, музика Б. Шереметьєва, які виконав під чарівну гру на фортепіано лауреата міжнародних конкурсів Тетяни Трипільської.

Не обійшлося і без гумору. З приємністю згадується чудовий виступ львівського поета-пародиста Івана Гентоша, який прочитав пародії на поезії

Я. Черногуза. Та і сам пан Ярослав цінує дотепне слово, тож у відповідь «випалив» свою пародію на вірш галичанина.

Пісні на слова Ярослава Олеговича артисти беруть залюбки до свого репертуару. От і на святковому вечорі зібралося талановите сузір'я співаків та виконавців: соліст Національної заслуженої капели бандуристів України Максим Воловоденко, заслужена артистка естрадного мистецтва України Алла Васик, дует братів Олександра і Віктора Сушків, студенти студії при Національній капелі бандуристів під орудою Андрія Козачка.

Час промайнув непомітно, а приємні враження, теплі слова і вдячні оплески залишилися у серці надовго.

Ярославу ж Черногузу хочеться побажати не зупинятися на досягнутому. Нехай «Велесів гай» надихає Вас на нові творчі перемоги!

Фото авторки

Вагоме слово науковців

А. І. ПАВКО

доктор історичних наук, професор

Важливою гуманітарною складовою державотворчих процесів, які досить динамічно, хоч нерідко і суперечливо, розгортаються в сучасній Україні, є невинне посилення впливу загальнолюдських та національних культурних цінностей, вітчизняної соціальної і духовної спадщини на створення оптимальної моделі трансформації та цивілізаційного розвитку українського суспільства.

Глибинне осмислення сенсу культури як інтегрального суспільного феномену, важливого засобу національного самопізнання, неможливе без з'ясування питання про співвідношення культури й етнічності в суспільстві, усвідомлення значення культурної сфери життя нації в становленні та функціонуванні етносів. Тому дослідження різ-

Керівники авторського колективу та редакційної ради енциклопедії – В. А. Бітаєв (відповідальний редактор), Ю. П. Богуцький, А. В. Чебикін створили своєрідний інтелектуальний та організаційний центр із координації творчої роботи колективу науковців із дослідження етнокультурної проблематики, генерування продуктивних концепту-

«Українська етнокультурологічна енциклопедія» у п'яти томах

структурні елементи та механізми реалізації етнокультури.

Разом з тим авторським колективом конструктивно-критично проаналізовано та відповідним чином використано також ті ідеї та концепції, які відбивають особливості етнокультурних, етнополітичних, етнопсихологічних явищ та процесів в Україні та країнах ближнього зарубіжжя.

Автори енциклопедії, орієнтуючись на етнокультурну парадигму, розглядають культуру в якості сукупного феномену, який представники націй, етнічних спільнот мають шляхом усвідомлення, засвоєння та внутрішньої трансформації перетворити у власний світогляд. Тільки при виконанні цих умов репрезентанти народу – етносу здатні відігравати самостійну і позитивну роль у суспільному житті.

Творчо використовуючи культурологічний підхід, авторський колектив у відповідних концептуальних статтях, термінах та визначеннях

її сутнісних засад, нація досліджується як суверенна етнокультурна одиниця, як національна індивідуальність, психологічні та культурні ознаки якої утворюють національну цілісність, єдиний народ з власним історичним минулим, рідною мовою, антропологічними та духовними ознаками, матеріальною культурою.

Позитивною рисою енциклопедичної праці є те, що її авторський колектив здійснив у цілому вдалу спробу теоретичного осмислення та аналізу етнокультурних проблем, що мають дискусійний характер. Серед них політико-ідеологічна доктрина державного будівництва; проблеми національної ідентичності, національної самосвідомості, національної ідеї та злагоди; особливості етнокультурних та етнопсихологічних процесів в Україні та країнах СНД.

Характерною особливістю зазначеного енциклопедичного видання є його вразливо окреслена тематична спрямованість, яка знайшла своє втілення у структурі цієї праці. Вона складається з відповідних підрозділів (томів), змістовне наповнення яких визначається висвітленням концептуальних підходів, понять відповідної етнокультурної проблеми. З інформаційно-пошукової точки зору важливим є те, що в кожному з томів вміщено відповідний бібліографічний список.

Тож маємо всі підстави стверджувати, що п'ятитомне видання «Українська етнокультурологічна енциклопедія» стане в нагоді політичним та державним діячам, науковцям, викладачам вищих навчальних закладів, студентській аудиторії, діячам культури та мистецтва, широкому загалу національно свідомих читачів, усім, хто цікавиться проблемами етнокulturознавства – нового і перспективного наукового напрямку соціогуманітарних досліджень.

НОВИНИ

БУКТРЕЙЛЕРСТВО – НОВІТНИЙ МЕТОД ПОПУЛЯРИЗАЦІЇ КНИГ

У Державній бібліотеці України для юнацтва відбулася церемонія нагородження переможців Всеукраїнського конкурсу буктрейлерів «Оживають герої на екрані в рекламі».

Цьогоріч у конкурсі буктрейлерів взяли участь 17 обласних бібліотек для дітей та юнацтва. Завданням було – вкласти зміст твору сучасного письменника чи класика української або зарубіжної літератури в рамки трихвилинного відеоролика так, щоб після перегляду його читач захотів прочитати вже саму книгу. Так, із 193 надісланих відеороликів для голосування в YouTube було викладено 61 буктрейлер. Поважне журі у складі: письменника Андрія Куркова (голова конкурсу), художниці Катерини Сапожкової, члена Національної спілки кінематографістів України Єлизавети Плесконос та ін. визначило 14 кращих.

Перед оголошенням переможців головуєчий Андрій Курков прокоментував ставлення людей до електронних книг. Виявляється, що в США їх 50 % порівняно із паперовими носіями. В Англії таких 20 %, Німеччині і Франції по 1 %, а в нас літературних файлів всього 0,5 %. Це якоюсь мірою навіть добре, бо ж тоді читачі частіше відвідують бібліотеки. Особисто пан Андрій хоч і підтримує прогрес, але вважає безпосередній контакт читача із книгою щемким моментом у житті кожного. Тому каже, що «знедоленими стають ті, хто не читає книг у дитинстві».

Дві перші премії отримали відеоролики на книги «Три товариша», Е. Ремарка та «Кайдашева сім'я» І. Нечуя-Левицького; три другі місця поділили між собою автори буктрейлерів на твори – О. Уайльда «Портрет Доріана Грея», Т. Шевченка «Я так її, я так люблю» та «Украдене щастя» І. Франка. Автор ідеї останнього відеоролика бібліотекар Алла Глусь стала й виконавицею головної ролі міні-фільму. Це особливо високо оцінила член журі Єлизавета Плесконос як кінематографіст, бо в багатьох буктрейлерах були використані відеоряди з інших фільмів, а це порушення авторських прав. Тому пані Єлизавета наголосила, що під час роботи над відеороликом варто враховувати і юридичні аспекти.

Хоч як дивно, для дітей конкурсант створили тільки один представлений відеоролик. Це були автори буктрейлера із Кам'янця-Подільського на дитячу книгу А. Ліндгрена «Малюк і Карлсон». У відеоролику багато запозичень із відомого з радянських часів однойменного мультику, який озвучений реально шестирічною дівчинкою, що додало колориту роботі. Взагалі, на думку компетентного журі, велике значення для читацького прагнення взяти до рук саме цю книгу має вмотивованість підбору тексту та музики для сюжету. Все це разом і формує унікальну кіномову, яка розкриває нові й несподівані якості книги.

В результаті члени журі одногослоно висловили своє «за» буктрейлерству як рекламі книг.

Наталя КУЛІШ

Автори енциклопедії, орієнтуючись на етнокультурну парадигму, розглядають культуру в якості сукупного феномену, який представники націй, етнічних спільнот мають шляхом усвідомлення, засвоєння та внутрішньої трансформації перетворити у власний світогляд

Позитивною рисою енциклопедичної праці є те, що її авторський колектив здійснив у цілому вдалу спробу теоретичного осмислення та аналізу етнокультурних проблем, що мають дискусійний характер

них аспектів етнокультурного розвитку українського соціуму має науково-пізнавальне, світоглядне та прикладне значення.

Переконаливим свідченням глибокого, неупередженого аналізу науковою спільнотою етнокультурної форми суспільного розвитку в контексті життєдіяльності людини та нації, функціонування національної культури стало опублікування на початку 2013 року «Української етнокulturологічної енциклопедії» у п'яти томах. Вихід у світ цієї, без перебільшення, фундаментальної, непересічної наукової праці викликав значний резонанс у державницько-політичних, наукових, культурно-освітніх колах нашої країни та засвідчив інститування нового напрямку соціогуманітарних знань – етнокulturознавства.

Зазначимо, що цей інноваційний за змістом та формою науково-дослідницький проект був розроблений і втілений у життя Національною академією мистецтв України, Національною академією керівних кадрів культури і мистецтв та Інститутом культурології НАМ України. До складу численого авторського колективу енциклопедичної праці було залучено близько трьохсот авторитетних і добре відомих у нашій країні вчених академічних інститутів НАН України, провідних вищих вітчизняних навчальних закладів.

альних ідей та новаторських підходів, вирішення всіх практичних аспектів, пов'язаних із підготовкою і публікуванням енциклопедичного видання. Мозком та душею зазначеного центру також стали відомі українські вчені – І. Д. Безгін, В. Г. Кремень, Л. М. Новохатко, В. Д. Сидоренко, Д. В. Табачник, Ю. С. Шемшученко, М. І. Яковлев, які увійшли до складу редакційної ради енциклопедії.

Слід зазначити, що визначальна риса багатотомної енциклопедичної праці, її принципова відмінність від

попередніх вітчизняних та зарубіжних культурологічних видань полягає в тому, що в ній вперше здійснено комплексний системний аналіз понятійно-термінологічного інструментарію та новітніх концептуальних підходів до висвітлення актуальних проблем етнокulturознавства, ретельно осмислено та узагальнено різноманітний емпіричний матеріал. Саме завдяки чітко окресленим вихідним методологічним засадам розв'язання наукової проблеми, в енциклопедії всебічно досліджені

переконаливо показав різноманітність і своєрідність форм культурної сфери життя нації, особливості суспільної свідомості та діяльності індивідів, соціальних історичних груп у їх духовно-культурному та предметно-практичному опануванні об'єктивної дійсності.

Науково обґрунтованим і ефективним, на наш погляд, є використання авторами енциклопедичного видання і етнокulturологічної парадигми, яка є методологічним орієнтиром для дослідження процесу утворення нації як етнокulturальної спільноти. Виходячи з

«Стефан Турчак» – нова книга Володимира Рожка

Алла ТЕРЕЩЕНКО

доктор мистецтвознавства

Книжка, яка щойно побачила світ у київському видавництві «Либідь», виглядає напрочуд презентативною. Художньо оформлена обкладинка, витримані в чорно-білій тональності численні фотографії, що ніби дублюють авторський текст, підсилюючи доказовість і життєву правду викладеного змісту.

Серед багатьох подій в житті героя книги Стефана Турчака автор вирізняє роки творчого становлення видатного українського диригента, його навчання у Львові, де щасливо пройшов вишкіл у класі ректора консерваторії, відомого диригента і педагога Миколи Колеси. А далі продовження навчання вже в іншого корифея диригентської справи – Натана Рахліна, з яким його певний час єднала праця в симфонічному оркестрі Київської філармонії. Київ – це вже наступний етап біографії Стефана Турчака, адже саме в столиці реалізувалися всі попередні надбання, мужнів і вдосконалювався талант диригента-симфоніста та, головне, художнього керівника оперно-балетних вистав. Однак все починалося у Львові.

Далекі шістдесяті, консерваторське життя – у пам'яті багатьох закарбувалася державна атестація Стефана Турчака, випускника факультету оперно-симфонічного диригування. Хоча концерт, що відбувався у вщент заповненій слухачами Великій залі Львівської філармонії, аж ніяк не був схожим на державний іспит. На сцені вишикувався філармонійний оркестр у повному складі, і вже був готовий розпочати заявлену в програмі знамениту Шосту симфонію П. І. Чайковського. Випускник скромно вийшов з-за куліс і став за диригентський пульт – невисокий, худорлявий, він виглядав зовсім юним у свої 23 роки. Підняв диригентську паличку і зазвучала геніальна музика. І тут ніби все змінилося. Потужна енергетика молодого диригента одразу ж підкорила слухачів, він ніби змузнів і вже не можна було відвести погляд від його експресивної постаті, а

головне, рук – напрочуд пластичних, ласкавих, співучих, або різких, вимогливих, грізних. Усе задумане композитором – і життєва драма, і спалахи відчаю, болю, і тонка межа між життям і смертю, і трагічний фінал симфонії – реалізувалося у звуках.

Сталося. Народжений під яскравою зіркою хлопчик, що пішки прийшов до Львова із села Дубляни, став великим диригентом, а його мистецтво – гордістю і славою України. Це був довгий і нелегкий шлях. І якби не відчуття небуденності даного Богом таланту, не фанатична закоханість у музику, дивовижна працездатність і вимогливість, насамперед до себе, а тоді й до всіх, хто разом із ним творили музичні шедеври, його талант міг би загубитися у веремії життя. Творчому становленню Стефана Турчака посприяли також наука та підтримка вчителів, мудрих наставників, колег, небайдужих, як і він, до музики, врешті й до культури своєї країни. А ще, де б не виступав, безмежна любов слухачів харизматична постань українського диригента нікого не залишала байдужим.

Про творчий шлях маестро, його численні перемоги на концертній естраді, знамениті «турчаківські» оперні вистави в Київській національній опері та на багатьох сценах світу, щиро, докладно й переконливо, бо сам також є добре обізнаним

із диригентською справою, переповів Володимир Іванович Рожок у своїй книзі.

Десять років поспіль вони працювали в Київській опері і від того часу автор ретельно фіксував, а далі опрацював всі факти і матеріали, пов'язані із постаттю і творчістю Стефана Турчака та його мистецького оточення. Володимир Рожок написав чимало наукових розвідок, успішно захистив докторську дисертацію про головні тенденції унікального стилю Турчака-диригента, видав монографію «Сонячний маестро», що на сьогодні вже є раритетною, 1994-го організував і вже кілька років успішно проводить Міжнародний конкурс молодих диригентів імені Стефана Турчака. От тепер ще одна квітка, або навіть букет квітів, у вінок пам'яті видатному музиканту – книжка, що підсумувала весь попередній колосальний досвід знань автора про Стефана Турчака – людину, творця, громадянина. Володимир Рожок наповнив її роздумами про творчу і громадянську позицію митця, його нелегкий шлях до високого мистецтва, про троянди і терни на цьому шляху.

Написати про диригента і художнього керівника театру Стефана Турчака – це оповісти, починаючи від середини 60-х років, майже чвертьстолітню історію Київського оперного театру. У новому виданні наведено численні спогади друзів і колег диригента – композиторів, режисерів, хореографів, художників, співаків, музикантів оркестру. А ще вітчизняних та зарубіжних критиків, літераторів і поетів, слово яких увічнило ім'я майстра поміж особистостей, які «здається і не торкаються грішної землі, а ширяють у нагірних позахмар'ях, де розкошують у тільки їм чутній музиці сфер». Так поетично писав про його талант Борис Олійник.

Автор висвітлює також світоглядну позицію митця, який завжди був свідомим патріотом і постійно вболівав за розвиток національної музичної культури, дбав про її престиж у світі. Постановкою С. Турчака опери М. Лисенка «Тарас Бульба» до сьогодні театр традиційно відкриває кожен сезон. І цю виставу було вперше включено до програми Міжнародного оперного фестивалю за кордоном (у Вісбадені, ФРН), де разом із «Хованщиною»

М. Мусоргського, «Лючією ді Ламмермур» Г. Доніцетті та «Катериною Ізмайловою» Д. Шостаковича вона користувалася нечуваним успіхом.

Стефан Турчак дружив і співпрацював із українськими композиторами: включав до концертних програм їхні нові симфонічні твори, охоче ставив на київській сцені опери та балети Г. Майбороди («Милана», «Ярослав Мудрий», «Арсенал»); В. Губаренка («Мамаї», «Загибель ескадри», балет «Камінний господар»); Є. Станковича (балети «Ольга», «Прометей»), М. Кармінського («Іркутська історія»), О. Білаша («Прапороносці»).

Авторський текст видання доповнюють численні додатки, де по науковому ретельно зібрані теоретичні та публіцистичні праці С. Турчака, більшість із яких друкуються вперше: перелік усіх оперних і балетних вистав, поставлених ним на сцені Державного академічного театру опери та балету ім. Т. Г. Шевченка у 1966–1989 роках – кожна ставала не лише пам'ятною в історії київського театру, а й значним творчим надбанням усієї України.

Окремо подано перелік усіх зарубіжних постановок С. Турчака на оперних сценах Мадрида (Іспанія), Ніцци (Франція), Загреба (Югославія), серед інших – шедеври цього жанру: «Борис Годунов» та «Хованщина» М. Мусоргського, «Іван Сусанін» М. Глинки, «Кармен» Ж. Бізе, «Макбет» Дж. Верді. Ретельно опрацьовано також список численних записів творів у виконанні маестро, здійснених на всесоюзній фірмі грампласту «Мелодія», на радіо і телебаченні, а також фільмів-опер, музичних телефільмів, знятих за його участю. Серед них особливо пам'ятні – художні фільми-опери «Фауст» Ш. Гуно, «Борис Годунов» М. Мусоргського, балети «Камінний господар» В. Губаренка, «Легенда про княгиню Ольгу» Є. Станковича, «Лісова пісня» М. Скорульського й інші.

Незважаючи на історично-наукову цінність, книга Володимира Рожка читається легко і є доступною широкому колу читачів. У ній, окрім достеменного висвітлення непересічної постаті видатного митця, багато цікавих – знаних і менш знаних фактів української культури, композиторської творчості, перебігу подій симфонічного та широкого спектру оперно-балетного виконавства.

«Випадкових лауреатів не буває»

Наталія КУЛІШ

Таку думку висловив поет-пісняр Микола Луків під час нагородження лауреатів премії імені Івана Нечуя-Левицького у стінах Українського фонду культури.

Подія була приурочена до відзначення 175-річчя українського прозаїка і перекладача.

І дійсно, цьогорічні відзнаки «одностайно, хоч як дивно», підкреслив голова Фонду поет Борис Олійник, були присуджені новим достойникам. Таким чином, до когорти 65 вже існуючих лауреатів премії долучилися ще п'ятеро. Ними стали: Марія Краснюк, директор школи села Зачепилівка

Під час нагородження

(Полтавщина, звідки родом і Б. Олійник) – за популяризацію творчості Нечуя-Левицького; письменник Іван Бурдак – за романи «Відданість», «Сини і дочки Чорнобиля», «Діти війни»; добродійник Микола Губа, який створив власним коштом музей книги в Миргороді; письменник Данило Кулиняк

– за книги «Козак у рясі. Агапій Гончаренко. Споминки», «Реріх. Поема цикл» та науковець Петро Червяк – за видання «Російсько-український медичний словник», «Нариси з етико-соціолінгвістики» і першої україномовної «Медицинської енциклопедії». Свій «преміальний конверт» Петро Іванович

передав Фонду і зауважив, що свою освітню спеціалізацію – патологоанатомію – вважає основою медицини.

Борис Олійник побажав кожному із нагороджених «щоб премія додала наснаги на нові творчі злети». Лауреати із Зачепилівки і Миргорода запросили шановних присутніх літераторів і митців до себе в гості. Наостанок учасники вечора мали змогу насолодитися чарівним сопрано заслуженої артистки України, солістки Національної філармонії України Валентини Матюшенко у пісні «Ой, я дівчина полтавка...» у супроводі баяніста Анатолія Сірого. Це так збадьорило публіку, що всі почувалися ніби в опері, а не в стінах Фонду...

Фото авторки

ДОВІДКА

Літературно-мистецька премія імені Івана Нечуя-Левицького – нагорода за високохудожнє оригінальне втілення українського національного характеру у творах літератури та мистецтва. Премію було засновано в 1993 році (отож ще один ювілей – 20 років) з метою «пошанування і заохочення творчої спільноти на нові плідні пошуки у розробці національно-історичної проблематики». Нагороду можуть отримувати не тільки громадяни України. Кількість осіб, відзначених премією, щороку може змінюватись. За весь період існування премії її лауреатами стали відомі письменники, художники, актори, композитори, меценати.

Ви прагнете бути лідером суспільної думки і цікавим співрозмовником?
Ви відповідально і свідомо ставитеся до своєї участі у розвитку української культури?
ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ НАШІ ВИДАННЯ у 2014р.!
Про український театр, музику, національні пам'ятки, старожитності, кіно, літературу!

ПЕРЕДПЛАТНИЙ ІНДЕКС
60969
вартість річної передплати 171,90 грн.

ПЕРЕДПЛАТНИЙ ІНДЕКС
90269
вартість річної передплати 111,90 грн.

ПЕРЕДПЛАТНИЙ ІНДЕКС
95220
вартість річної передплати 224,10 грн.

ПЕРЕДПЛАТНИЙ ІНДЕКС
74401
вартість річної передплати 272,10 грн.

ПЕРЕДПЛАТНИЙ ІНДЕКС
74310
вартість річної передплати 136,50 грн.

ПЕРЕДПЛАТНИЙ ІНДЕКС
74501
вартість річної передплати 136,50 грн.

ПЕРЕДПЛАТНИЙ ІНДЕКС
37112
вартість річної передплати 119,90 грн.

Всеукраїнський інтернет-ресурс, який висвітлює культурно-мистецьке життя країни

Передплату можна оформити в будь-якому поштовому відділенні зв'язку України, через передплатні агентства. У країнах далекого зарубіжжя оформити передплату на всі наші видання можна через сайт www.presa.ua, на сторінці «Передплата On-Line».

Передплатити та придбати окремі примірники видань в електронній версії можна за адресою — <http://presspoint.ua>. Така послуга доступна в будь-якій країні світу. Довідки за тел.: (044) 498-23-64; e-mail: nvu.kultura.porhun@gmail.com

Шановні читачі газет і журналів нашого видавництва! Триває передплата на 2014 рік!

ПРОПОНУЄМО ВАМ ПОЗНАЙОМИТИСЯ ІЗ ЗАОХОЧЕННЯМИ ВІД ВИДАВНИЦТВА НАШИХ ДРУЗІВ-ПЕРЕДПЛАТНИКІВ.

Заохочення для фізичних осіб, які передплатили видання на 6 місяців:

Надішліть нам до 31 січня 2014 року поштою (факсом, електронною поштою*) копію передплатного абонементу** і Ви:
• отримаєте безкоштовно спецвипуск журналу "Пам'ятки України" (який не йде у передплату);
• братимете участь у розіграші календарів на 2014 рік. Кількість календарів для розіграшу – 150.

Заохочення для фізичних осіб, які передплатили два і більше видань на 6 місяців:

Надішліть нам до 31 січня 2014 року поштою (факсом, електронною поштою*) копію передплатного абонементу** і Ви:
• отримаєте безкоштовно спецвипуск журналу "Пам'ятки України" (який не йде у передплату);
• матимете можливість розмістити привітання на сторінках газети "Культура і життя" або "Кримська світлиця" з юві-

леєм, сімейним і професійним святом;
• братимете участь у розіграші календарів на 2014 рік. Кількість календарів для розіграшу – 150.

Заохочення для фізичних осіб, які передплатили видання на рік:

Надішліть нам до 31 січня 2014 року поштою (факсом, електронною поштою*) копію передплатного абонементу** і Ви:
• отримаєте безкоштовно спецвипуск журналу "Пам'ятки України" (який не йде у передплату);
• безкоштовно отримаєте редакційну передплату на одне із видань на II півріччя 2014 року;
• братимете участь у розіграші календарів на 2014 рік. Кількість календарів для розіграшу – 150.

Заохочення для фізичних осіб, які передплатили два і більше видань на рік:

Надішліть нам до 31 січня 2014 року поштою (факсом, електронною поштою*) копію передплатного абонементу** і Ви:
• отримаєте безкоштовно спецвипуск журналу "Пам'ятки України" (який не йде у передплату);
• матимете можливість розмістити приві-

тання на сторінках газети "Культура і життя" або "Кримська світлиця" з ювілеєм, сімейним і професійним святом;
• безкоштовно отримаєте редакційну передплату двох видань на II півріччя 2014 року;
• братимете участь у розіграші календарів на 2014 рік. Кількість календарів для розіграшу – 150.

СЕРЕД УСІХ ПЕРЕДПЛАТНИКІВ ДОДАТКОВО БУДЕ РОЗІГРАНО ТРИ ЦІННИХ ПРИЗИ!

Заохочення для юридичних осіб, які передплатили три і більше видань на 6 місяців:

Надішліть нам до 31 січня 2014 року поштою (факсом, електронною поштою*) копію передплатного абонементу** і Ви:
• отримаєте безкоштовно спецвипуски журналів "Пам'ятки України" та "Українська культура" за 2014 рік (які не підуть у передплату);
• матимете можливість розмістити на сторінках газети привітання або розповідь про їхню організацію в рубриці "Наші передплатники";

• безкоштовно отримаєте редакційну передплату одного з видань на II півріччя 2014 року.

Заохочення для юридичних осіб, які передплатили три і більше видань на рік:

Надішліть нам до 31 січня 2014 року поштою (факсом, електронною поштою*) копію передплатного абонементу** і Ви:
• отримаєте безкоштовно спецвипуски журналів "Пам'ятки України" та "Українська культура" за 2014 рік (які не підуть у передплату);
• матимете можливість розмістити на сторінках газети привітання або розповідь про їхню організацію в рубриці "Наші передплатники";
• безкоштовно отримаєте редакційну передплату двох видань на II півріччя 2014 року.

*Поштова адреса – ДП «Національне газетно-журнальне видавництво», вул. Васильківська, 1, м.Київ, 03040; факс – (044) 498-23-64; e-mail – nvu.kultura.sale@gmail.com

Телефони – (044) 498-23-64, (050) 310-56-63
**До участі в розіграші приймаються копії передплатних абонементів із чітким відтиском касового апарата.

Газета «Культура і життя» № 49 (4569), 6 грудня 2013 рік

Засновники: Міністерство культури України, Український комітет профспілки працівників культури, редакція газети «Культура і життя»

Видавець: ДП «Національне газетно-журнальне видавництво»

Генеральний директор Олесь БІЛАШ

Адреса видавництва: 03040, м. Київ, вул. Васильківська, 1; тел. +38 (044) 498-23-65

Головний редактор Людмила ГНАТЮК

Адреса редакції: 03040, м. Київ, вул. Васильківська, 1; тел. +38 (044) 498-23-65
nvu.kultura@gmail.com

Виходить із 7 жовтня 1923 року. Свідомо про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації – КВ № 1026 від 26.10.94 р.

Друкарня: ТОВ «Видавничо-поліграфічна компанія «Експрес-Поліграф», вул. Фрунзе, 47-б, корп. 2, Київ, 04080; тел. +38 (044) 417-25-93

Розповсюдження, передплата, реклама: тел. +38 (044) 498-23-64, +38 (050) 310-56-63

Портал <http://uaculture.com>

Передплатний індекс в Каталозі видань України 60969

Склад Видавничої ради

Олесь Білаш – генеральний директор видавництва; Віктор Вечерський – заступник директора Департаменту культурної спадщини та культурних цінностей; Максим Бударін – заступник директора Департаменту у справах релігій та національностей; Олена Воронько – начальник відділу театральних мистецтв Управління мистецтв Департаменту формування державної політики у сфері культури, мистецтв та освіти; Світлана Фоменко – начальник управління міжнародного

співробітництва; Оксана Іонова – заступник начальника управління стратегічного планування культурного розвитку та регіональної політики у сфері культури Департаменту формування державної політики у сфері культури, мистецтв та освіти – начальник відділу аналізу та прогнозування соціокультурного розвитку регіонів; Євгенія Крутоголов – начальник відділу монументального, образотворчого та народного мистецтва; Іван Мечков – заступник начальника управління мистецтв Департаменту формування державної політики у сфері культури, мистецтв та освіти – начальник відділу музичного мистецтва; Лариса Нікіфоренко – начальник управління регіональної та культурно-просвітницької роботи Міністерства культури України; Лариса Петасюк – начальник управління правового забезпечення; Людмила Чумакова – заступник начальника управління справами – начальник відділу взаємодії з Верховною Радою; Михайло Швед – заступник директора Департаменту формування державної політики у сфері культури, мистецтв

та освіти – начальник управління мистецтв; Віктор Пасак – заступник генерального директора видавництва; Оксана Гайдук – головний редактор журналу «Українська культура»; Людмила Гнатюк – головний редактор газети «Культура і життя»; Ольга Голинська – головний редактор журналу «Музика»; Надія Соколенко – головний редактор журналу «Український театр».

Дизайн та верстка Сергія Задворного

Редакція залишає за собою право на редагування отриманих матеріалів без узгодження з автором. Думки авторів публікацій можуть не збігатися з позицією редакції. Передрук і відтворення текстових та ілюстративних матеріалів журналу тільки з письмового дозволу видавця. © «Культура і життя»

Наклад 9500

Ціна договірна

